

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА СТРАТЕГІЧНИХ СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

 Ніна РЖЕВСЬКА

« 07 » 06 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ВИПУСКНИЦІ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ,
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

Тема: «НОВИЙ СВІТОВИЙ ПОРЯДОК В КОНТЕКСТІ РОЗШИРЕННЯ ЄС»

Виконала: здобувачка вищої освіти 4 курсу, 407 групи,

Мельничук Маргарита Василівна

Керівник: доцент кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій к. політ. н.,
доцент Мороз Андрій Сергійович,

Нормоконтролер:

Андрій МОРОЗ

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
Розділ 1. ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.....	11
1.1. Передумови виникнення та еволюція Європейського Союзу.....	11
1.2. Нормативно-правове забезпечення функціонування ЄС.....	15
1.3 Аналіз поняття євроінтеграції та її роль у процесі формування світового порядку.....	23
Розділ 2. ГЕОПОЛІТИЧНЕ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ЄС В КОНТЕКСТІ ЙОГО РОЗШИРЕННЯ.....	29
2.1. Перспективи приєднання до ЄС країн-кандидатів та вплив цього процесу на глобальне політичне середовище на прикладі України, Молдови та Грузії.....	29
2.2 Порівняльний аналіз досвіду країн-кандидатів щодо інтеграції до ЄС.....	35
2.3. Проблемні питання та шляхи їх вирішення під час приєднання нових країн-членів до ЄС.....	40
Розділ 3. ПЕРСПЕКТИВИ СТАНОВЛЕННЯ НОВОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ В КОНТЕКСТІ РОЗШИРЕННЯ ЄС.....	48
3.1. Роль стратегічних комунікацій в процесі формування нового світового порядку в контексті розширення ЄС	48
3.2. Цифрова трансформація як ключовий виклик для потенційних країн-кандидатів до членства в ЄС.....	56
3.3. Перспективи формування нової безпекової моделі світового порядку в контексті розширення ЄС	61
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71

ВСТУП

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що розширення Європейського Союзу відображає суттєві зміни у геополітичному ландшафті Європи та світу в цілому. На тлі глобальних викликів, таких як зміна клімату, криза міграції, торговельні конфлікти та пандемія, відносини ЄС з іншими лідерами стають все більше важливими для забезпечення стабільності та процвітання. Агресія Росії щодо України і ЄС підірвала міжнародний порядок, викликала економічні та енергетичні кризи, а також спричинила міграційну кризу. Активні бойові дії на території нашої країни впливають на безпеку, стабільність не лише Європи, але й світу в цілому. Перед ЄС постає завдання адаптації зовнішньої політики до нових реалій.

ЄС має реагувати на ці виклики шляхом зміцнення своєї внутрішньої єдності та підвищення обороноздатності. Одним із ключових аспектів цієї стратегії є поглиблення співпраці з НАТО та іншими міжнародними організаціями, щоб забезпечити колективну безпеку. Також важливо розробляти нові підходи до економічної політики, включаючи санкції проти агресивних держав, стимулювання інновацій та підтримку сталого розвитку, щоб протистояти економічним загрозам і створювати нові можливості для зростання.

Розширення Європейського Союзу впливає на формування нового світового порядку шляхом зміцнення геополітичної ваги ЄС, просування демократичних цінностей та економічного зростання в нових регіонах. Проблеми, що виникають під час цього процесу, включають економічні нерівності між новими та вже існуючими членами, політичний опір всередині країн-членів, а також необхідність адаптації законодавства до стандартів ЄС. Дослідження цих аспектів важливо для розуміння оптимальних шляхів інтеграції нових членів і забезпечення стабільного та ефективного функціонування ЄС у глобальному контексті.

Серед найважливіших аспектів розширення ЄС можна відмітити не тільки збільшення кількості членів Союзу, але й значні соціально-економічні, політичні та культурні зміни, які супроводжують цей процес. Зокрема, перспективи розширення ЄС за рахунок України, Молдови та Грузії включають економічні вигоди від

інтеграції нових ринків, зміцнення геополітичної стабільності на східних кордонах ЄС, а також сприяння демократичним реформам у цих країнах. Водночас це розширення вимагає значних інвестицій у інфраструктуру, реформи управління та підвищення стандартів життя, що є викликами як для кандидатів, так і для ЄС. Дослідження, які вже були проведені в зазначеній сфері, зосереджені на аналізі правових та економічних аспектів розширення ЄС, але недостатньо уваги приділено аналізу впливу цих змін на формування нового світового порядку.

Науковий інтерес представляє аналіз того, як зміни в складі та політиці ЄС впливають на міжнародну стабільність, регіональні конфлікти та глобальні відносини з іншими державами і регіонами, зокрема з такими геополітичними гравцями, як США, Китай і Росія. Цей сегмент проблеми залишається відносно малодослідженим і становить основний фокус даної дипломної роботи.

Серед науковців, чії роботи мають вирішальне значення для дослідження нового світового порядку в контексті розширення ЄС, варто відмітити професора Г. Джонсон з Лондонської школи економіки, який аналізує вплив політичних альянсів на світову економіку, а також професора В. Міллера з Гарвардського університету, який спеціалізується на вивченні міжнародних безпекових відносин. Їхні роботи допоможуть зрозуміти, як розширення ЄС може впливати на формування нових міжнародних коаліцій та сценаріїв майбутнього.

Метою кваліфікаційної роботи є з'ясування тенденцій формування нового світового порядку в контексті розширення Європейського Союзу.

Для досягнення поставленої мети вважаємо за необхідне вирішити такі завдання:

- проаналізувати передумови становлення та еволюцію Європейського Союзу;
- охарактеризувати особливості нормативно-правового забезпечення функціонування ЄС;
- дослідити поняття євроінтеграції та її роль у процесі формування світового порядку;

- обґрунтувати перспективи приєднання до ЄС країн-кандидатів та вплив цього процесу на глобальне політичне середовище;
- здійснити порівняльний аналіз досвіду країн-кандидатів щодо інтеграції до ЄС дослідити напрями політики та рішень ЄС в контексті конкурентоспроможних зовнішньоекономічних зв'язків;
- виявити та охарактеризувати проблемні питання та шляхи їх вирішення під час приєднання нових країн-членів до ЄС;
- обґрунтувати роль стратегічних комунікацій в процесі формування нового світового порядку в контексті розширення ЄС;
- надати пропозиції щодо формування нової безпекової моделі світового порядку в контексті розширення ЄС.

Об'єктом дослідження є становлення нового світового порядку в контексті геополітичних трансформацій.

Предметом дослідження є теоретичні та методичні аспекти формування нового світового порядку в контексті розширення Європейського Союзу.

Джерельна база роботи та стану проблематики дослідження включає Документи та положення Європейської Комісії, Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу. Аналітичні звіти та дослідження незалежних організацій (Report.The European Union in a changing global environment; Report.The Cost of Passivity: Can the Strategic Compass Guide the EU in an Era of Insecurity; Securing Europe's place in a new world order. ERT. Vision Paper 2024-2029), вітчизняних (В.В. Копійка, І.О. Тарнавська, В.В. Руда, О.В. Стрельцова, Н.В. Заяць, О.В. Соснін) та зарубіжних (А. Brzozowski, R. Csernaton, S. Lehne, V. Terzev, M. Petkov, D. Krastev, M. Smith, F. Cameron, Ch. Grant, H. Wallace) науковців, експертів, які розглядають різні аспекти розширення впливу ЄС на новий світовий порядок.

Методи дослідження. В ході написання кваліфікаційної роботи було використано ряд загальнонаукових методів дослідження: історичний – аналіз передумов становлення та еволюції ЄС; системний аналіз – здійснено аналіз поняття євроінтеграція та її роль у процесі формування світового порядку; аналогій та порівнянь – здійснено порівняльний аналіз досвіду країн-кандидатів щодо інтеграції

до ЄС; узагальнення – обґрунтовано проблемні питання та шляхи їх вирішення під час приєднання нових країн-членів до ЄС; “case study” – обґрунтування окремих випадків, унікальних характеристик та загальних тенденцій розширення ЄС; абстрактно-логічний – уточнення сутності основних понять, визначень та категорій, а також при узагальненні та формуванні висновків; моделювання – пропозиції щодо формування нової безпекової моделі світового порядку в контексті розширення ЄС.

Апробація результатів роботи була представлена на:

1. XXIV Міжнародній науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Політ. Сучасні проблеми науки»
2. XV Міжнародній науково-практичній конференції «Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі»

Структура роботи складається зі вступу, 3 розділів, 9 підрозділів, висновку, списку використаних джерел (44 найменування). Загальний обсяг роботи становить 75, з них основного тексту 58. У першому розділі розглянуто основні поняття, які стосуються тем дослідження «євроінтеграція», «становлення та еволюція ЄС», «євроінтеграція», «світовий порядок». У другому розділі детально розглянуто перспективи приєднання до ЄС країн-кандидатів та вплив цього процесу на глобальне політичне середовище на прикладі України, Молдови та Грузії, здійснено порівняльний аналіз досвіду країн-кандидатів щодо інтеграції до ЄС, виокремлено проблемні питання та шляхи їх вирішення під час приєднання нових країн-членів до ЄС. У третьому розділі узагальнено роль стратегічних комунікацій в процесі формування нового світового порядку в контексті розширення ЄС, обґрунтовано перспективи формування нової безпекової моделі світового порядку в контексті розширення ЄС.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

1.1. Передумови виникнення та еволюція Європейського Союзу

Ідея єдиної Європи була предметом численних обговорень у минулому, особливо на тлі руйнівних війн, що мали місце на континенті. Початкові концепції об'єднання Європи сягають XIII-XV століть, асоціюються з такими історичними постатями, як французький королівський адвокат П'єр дю Буа та чеський король Ян Подебрад. Інші видатні особистості, зокрема англійці Вільям Пенн і Джон Беллер, французи Шарль де Сен-П'єр та Віктор Гюго, а також німецький філософ Іммануїл Кант, також внесли свої пропозиції щодо цієї теми. У XX столітті, зокрема у період між двома світовими війнами, концепція європеїзму тісно пов'язана з австрійським графом Ріхардом Куденхове-Калергі, автором трактату «Пан-Європа», та французьким міністром закордонних справ Арістідом Бріаном. Однак, спроби консолідації Європи в цей час не дали бажаного результату. Після Другої світової війни виникло бажання запобігти подальшим війнам та зміцнити співпрацю між європейськими державами. Ялтинська та Потсдамська угоди, які створили основу для міжнародної співпраці, не змогли запобігти розподілу Європи на два протистояння через політичні напруження між двома блоками після війни. Це призвело до нової, тридцятирічної війни на континенті [3].

У вищезазначеному історичному контексті, процеси інтеграції в Європі виразно розділилися за геополітичними лініями. На Заході ініціативи щодо об'єднання підтримувалися, переважно, під егідою Сполучених Штатів Америки, що кульмінувало створенням різних міждержавних об'єднань, таких як Західноєвропейський союз, базований на Брюссельському пакті 1947 року, що пізніше був інтегрований у структуру НАТО у 1949 році.

У контрасті до Сходу, на Заході Європи інтеграційний процес був ґрунтований на спільноті держав із схожою соціоекономічною структурою, що об'єдналися на базі демократичних цінностей та інститутів. Це сприяло створенню стабільних

об'єднань, таких як європейські співтовариства. Вступ до цих об'єднань вимагав від держав підтвердження прихильності до демократичних норм і цінностей, що було закріплено в рамках європейського права. В. Копійка провів всебічний аналіз феномену розширення ЄС, включаючи короткий огляд підходів провідних країн світу до цього процесу [4].

Історичні аспекти інтеграції були схожими як на Сході, так і на Заході Європи після Другої світової війни, методи і підходи до об'єднання були кардинально різними. У Західній Європі створення військово-політичного союзу було лише одним із етапів інтеграції, що згодом вимагало рішення нових проблем, зокрема протидії загрозам з боку СРСР та забезпечення американської підтримки. У післявоєнні десятиліття Вінстон Черчілль і французькі діячі Жан Моне та Робер Шуман зробили значний внесок у розробку концепцій, що сприяли глибокій інтеграції [5].

Таким чином передумовами для становлення Європейського Союзу стали руйнівні наслідки Другої світової війни, які вимагали створення стабільного та мирного середовища в Європі. Прагнення до економічної відбудови та забезпечення тривалого миру привели до підписання Паризької угоди 1951 року та утворення Європейського об'єднання вугілля та сталі. Цей крок став основою для подальшої інтеграції, що закріпилося Римськими договорами 1957 року, які започаткували Європейське економічне співтовариство. Поступове розширення економічної і політичної співпраці між європейськими країнами сприяло формуванню Європейського Союзу як об'єднання, спрямованого на забезпечення стабільності, економічного зростання та демократичних цінностей.

Еволюція Європейського Союзу (ЄС) є одним із визначальних аспектів регіональної інтеграції у Європі, яка відображає широкий спектр політичних, економічних та соціальних змін, що відбулися на континенті з середини ХХ століття. Процес цей характеризується поступовим переходом від обмежених економічних угод до глибокої політичної та економічної інтеграції між державами-членами.

Початковий етап у формування Європейського Союзу можна простежити до 1950-х років, коли у відповідь на руйнування Другої світової війни та в контексті

зростаючої напруги холодної війни лідери Європи прагнули стабілізувати регіон через економічну співпрацю. Заснування Європейського вугільного та сталевих співтовариства (ЄВСС) у 1951 році стало першим кроком до об'єднання, спрямованого на запобігання майбутнім конфліктам між Францією та Німеччиною через спільний контроль над ключовими промисловими ресурсами.

Серед публікацій американських дослідників, присвячених виключно питанням організації та функціонування ЄС, варто відзначити монографію М. Сміта. У своєму дослідженні автор критично аналізує досягнення і труднощі в розвитку зовнішньополітичного виміру Союзу, простежуючи його еволюцію з кінця 1950-х років до 2003 року, коли розпочав роботу Конституційний Конвент [6].

З часом з ЄВСС, який обмежувався вугільною та сталевих промисловістю, еволюція привела до створення Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) у 1957 році, що поклало початок процесам економічної інтеграції, охоплюючи ширший спектр галузей та продукції. Детальна періодизація основних етапів еволюції зовнішньополітичного виміру Європейського Економічного Співтовариства до створення Європейського Союзу прослідковується у роботах В. Рудої. Авторка відмічає, що основним досягненням ЄЕС стало створення спільного ринку та митного союзу, що згодом перетворилося на повноцінний внутрішній ринок з вільним рухом товарів, послуг, капіталу та праці [7].

Важливим етапом стало підписання Маастрихтського договору у 1992 році, який ознаменував перехід від економічної співпраці до політичної інтеграції, створюючи Європейський Союз. Британський дослідник Ф. Кемерона розглядає у своїх роботах історичні етапи становлення Спільної зовнішньої та безпекової політики до прийняття Конституційного договору ЄС. Автор аналізує військовий аспект інтеграції, процес розширення, політику сусідства, а також відносини ЄС з США, Балканськими країнами, Туреччиною, державами Азії та Африки [8].

На нашу думку Маастрихтський договір також заклав основу для економічного та валютного союзу, що включав введення спільної валюти – євро. Ці зміни відображаються у зміцненні політичних структур ЄС, зокрема у створенні

Європейського парламенту та інших інституцій, що забезпечують більшу політичну єдність та ефективне управління.

Провідний британський аналітичний центр у сфері дослідження передумов становлення та особливостей розширення ЄС є «Центр європейських реформ» (Centre for European Reform), очолюваний Ч. Грантом [9]. Однією з його значущих публікацій є дослідження, присвячене історії європейської зовнішньої та безпекової політики з повоєнних років. Особлива увага приділяється військово-політичному та військово-технічному аспектам, а також взаєминам між НАТО і ЗЄС у першій половині 1990-х років. Інше видання проєвропейського центру «The Federal Trust» висвітлює нововведення Лісабонського договору у сфері Спільної зовнішньої та безпекової політики [10].

Зокрема, Лісабонський договір, який був підписаний у 2007 р. був передумовою для нового етапу у еволюції Європейського Союзу. Метою даного договору також було збереження усталеної системи джерел права, що на нашу думку свідченням певної стабільності в розвитку. необхідні для функціонування Союзу, які були присутні в проекті Конституції. Винятково важливу роль у зміцненні відіграла унія Легітимності Союзу.

Підсумовуючи вищевказані фактори, важливо відзначити, що розвиток ЄС мав на своєму шляху ряд перешкод. Розширення ЄС, включення нових держав-членів та різні економічні та політичні кризи, як-от боргова криза в євросоні та виклики, пов'язані з міграційними потоками, викликали питання про майбутнє інтеграції, демонструючи тенденції як до подальшої інтеграції, так і до денаціоналізації деяких політик.

Також варто зазначити, що еволюція Європейського Союзу являє собою складний процес, який неперервно адаптується до змінюваних умов і викликів міжнародної арени, відображаючи глибоку взаємодію між державами-членами у прагненні до забезпечення стабільності, процвітання та миру на континенті.

1.2 Нормативно-правове забезпечення у функціонуванні ЄС

Нормативно-правове забезпечення Європейського Союзу є ключовим аспектом, який варто досліджувати під час вивчення особливостей формування нового світового порядку в контексті розширення ЄС. Адже правова база ЄС є основою для реалізації політик та стратегій, що сприяють інтеграції нових членів, забезпечують стабільність та безпеку, а також регулюють відносини між країнами-членами та з іншими міжнародними акторами.

Узагальнення правової бази ЄС допомагає зрозуміти, як регулюються відносини між державами-членами та ЄС в контексті функціонування спільного ринку, митного союзу, спільної зовнішньої політики та політики безпеки, а також інших аспектів співпраці. Вивчення цих механізмів дозволяє оцінити ефективність та виклики розширення ЄС, зокрема, як нові країни-члени впливають на існуючі правові та інституційні структури.

І в решті решт ЄС виступає як потужний гравець на міжнародній арені, що сприяє встановленню міжнародних стандартів, захисту прав людини, просуванню демократії та верховенства права. Дослідження правових аспектів ЄС дозволяє зрозуміти, як саме політика та норми Союзу впливають на глобальну політику, економіку та безпеку, а також на інтеграцію нових держав-членів у цей процес.

Європейський Союз є унікальним політичним та соціально-економічним об'єднанням нашого часу внаслідок впровадження, в умовах існування двох систем права – міжнародної та внутрішньої.

Як зазначає О. Стрельцова з другої половини ХХ століття, із розвитком та поглибленням процесів європейської інтеграції, формування європейського права значно прискорюється та інтенсифікується [11]. Особливістю сучасного етапу розвитку європейського права є зростання ролі суб'єктивного фактора, що виражається у виникненні необхідності створення спільного масиву правових норм, які регулюють інтеграційні заходи в Європі.

Вважаємо, що європейське право – це особлива правова система, яка охоплює положення європейської системи захисту прав людини та європейської інтеграції,

що регулює відносини, які розвиваються в даному процесі та регулюється нормативами Конституції ЄС, а також галузей права.

Європейське право є унікальним юридичним феноменом, аналогів якого немає на сучасній правовій карті світу як зазначає Н. Заяць [12]. Його специфічність обумовлена, перш за все, особливостями організації, в межах якої воно формується, а також правовою інтеграцією між державами-членами, яка демонструє використання методів гармонізації та уніфікації національних правових норм.

За словами О. Тарасова «європейського права» у чітко визначеному понятійному сенсі не існує [13]. Це збірне поняття охоплює різні взаємопов'язані правові феномени. Проте, науковець підкреслює, що саме на основі цього права регулюється діяльність Європейських Співтовариств та ЄС загалом.

На наш погляд нормативно-правове забезпечення ЄС базується на трьох основних факторах що відображені на рисунку 1.1 та мають значні відмінності. Це відноситься, зокрема, до таких важливих характеристик, як особливості формування правових норм, порядок дії, суб'єкти та юрисдикційний захист.

Рис. 1.1 Базова правова концепція ЄС та Співтовариств ЄС

Вважаємо, що для ефективного функціонування та розвитку Європейського Союзу нормативна база повинна бути врегульована і що важливіше прийнята усіма

державами членами, що усуне нерівномірний вплив права ЄС на їх внутрішню правову систему.

На думку В. Опришко, правові системи ЄС та інших європейських міжнародних організацій створюють скоординоване правове середовище, що сприяє вирішенню існуючих інтеграційних проблем в Європі [14]. Такі системи слід вважати інтегральними компонентами єдиного європейського права, яким з часом стає право ЄС. Це визначається тим, що право ЄС вбирає в себе та уніфікує норми та принципи, які регулюють діяльність європейських міжнародних організацій.

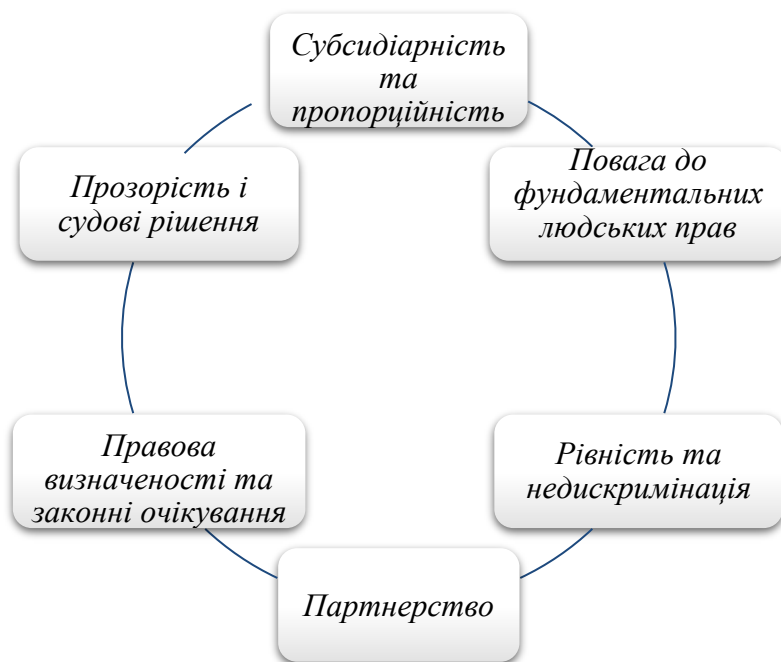

Рис. 1.2. Основоположні принципи у формулюванні європейського права [11]

Як система, Європейське право також має об'єкт, суб'єкт та інші елементи але лише в тій мірі, в якій вони є чинними і поширюється на країни-члени і не суперечить їх внутрішній правовій системі (рис. 1.2).

Водночас право ЄС є гібридом різноманітних правових систем так як спирається на правові традиції її держав-учасниць. Як наслідок, це унікальна правова система що поєднує в собі компоненти як цивільного, так і загального права.

Європейський Союз виступає як найбільш важливий регулятор євроінтеграційних процесів і не дуже багато в чому підтримує специфіку вже сформованих суспільних відносин, а скоріше забезпечує можливість їх прогресивну

еволюцію з метою активізації і зміцнення соціально-економічної, політичної єдності.

Діяльність Європейського Союзу (ЄС) регулюється низкою ключових правових документів, які разом формують правову базу ЄС (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1

Аналіз ключових нормативно-правових документів, які разом формують правову базу ЄС [5]

Тип документу	Характеристика
<i>Основоположні договори</i>	Договір про Європейський Союз (ДЄС) – встановлює загальні принципи та цілі ЄС
	Договір про функціонування Європейського Союзу (ДФЄС) – регулює деталі функціонування ЄС, включаючи внутрішній ринок, спільну сільськогосподарську політику, спільну зовнішню політику.
	Договір про стабільність, координацію та управління в економічному та валютному союзі – зміцнює бюджетну дисципліну серед країн-членів Єврозони.
<i>Хартія основних прав Європейського Союзу</i>	Проголошує основні права та свободи, які мають захищатися в ЄС, включаючи гідність людини, свободи, рівність, солідарність, права громадян та правосуддя.
<i>Вторинне законодавство</i>	Регламенти – мають безпосередню дію у всіх країнах-членах без потреби в національному законодавстві для їх імплементації
	Директиви – вимагають від країн-членів досягнення певних результатів, залишаючи національним урядам свободу вибору форми та методів.
	Рішення – зобов'язують тих, до кого вони адресовані (можуть бути адресовані конкретній країні-члену, підприємству або особі).
<i>Юридичні акти щодо зовнішньої політики</i>	Включають спільні стратегії, спільні дії та спільні позиції, які керують зовнішніми відносинами ЄС.

Лісабонський договір став важливим явищем для розвитку, удосконалення уже теперішньої правової системи Європейського Союзу завдяки наступним принципам [6]:

1. Спрощення внутрішнього устрою Союзу здійснюється шляхом усунення (переважно) «структури трьох стовпів». Даний підхід дозволив відмовитися від заплутаної двозначності поняття «Європейський Союз» – «Європейське співтовариство».

2. Надання Європейському Союзу статусу юридичної особи (ст. 47 Договору про Європейський Союз) передбачає те, що Реформаційний договір значно зміцнив би його позиції в світі і в переговорах з третіми країнами, а також з міжнародними організаціями.

3. «Конституційна» основа Союзу є базою для законодавства ЄС та формування Договору про Європейський Союз, Договору про функціонування Європейського Союзу (замінює Договір про Європейське Співтовариство).

4. Більш чітке розмежування компетенції та повноважень між Європейським Союзом та держав-членів визначається ексклюзивністю, спільною та допоміжною «категорією компетентності». Водночас в управлінській структурі країн-членів ЄС зберігається залишкова компетентність (це все більше нагадує структуру поділу компетенції на федеративних територіях).

Так, за словами Б. Воорена до 2009 року міжнародні договори могли укладати лише Співтовариства, оскільки вони володіли правосуб'єктністю. Це змінилося після ратифікації Лісабонських договорів, де в статті 47 Договору про Європейський Союз встановлено, що Європейський Союз має правосуб'єктність [15].

З огляду на вищесказане, вважаємо, що Лісабонський договір офіційно розширив компетенцію Союзу до діяльності в таких сферах, як координація в адміністративне співробітництво між державами-членами в сферах імплементації права ЄС щодо служби загальногосподарського значення, цивільної оборони, енергетики (за винятком керованих Євратомом), космосу, туризму, спорту, координація заходів щодо надання допомоги державам-членам, які постраждали від терористичних нападів або стихійних лих, а також гуманітарна допомога третім країнам.

Проте, на думку Р. Фрід вступ в силу Лісабонських договорів визначив дві основні проблеми, з якими стикається ЄС. Внутрішня проблема полягає у здатності

ЄС функціонувати в рамках інших міжнародних організацій, що впливає з розподілу повноважень між членами та Спільнотою. Зовнішня проблема стосується статутів інших міжнародних інституцій та відношення третіх країн до позицій ЄС у міжнародних організаціях [16].

Нормативно-правова база ЄС має значний вплив на формування нового світового порядку, оскільки вона втілює принципи правової держави, гуманізму, та інтеграції, що є фундаментальними для розуміння сучасних міжнародних відносин. Важливість нормативно-правової бази ЄС у контексті нового світового порядку полягає в її здатності формувати правила, що стають взірцем для інших регіонів світу, та в її унікальному підході до наднаціонального правового регулювання.

На нашу думку, ЄС є прикладом вдалої регіональної інтеграції, що базується на правах і обов'язках, які є однаковими для всіх країн-членів. Це створює стійку та передбачувану правову основу, яка сприяє економічному зростанню та політичній стабільності. Союз також використовує свої правові норми як інструмент зовнішньої політики, розповсюджуючи свої стандарти на інші країни через угоди про асоціацію, стимулюючи тим самим політичні та економічні реформи за своїми кордонами.

ЄС є лідером у глобальному правозастосуванні, особливо у сферах захисту довкілля, прав людини та регулювання корпоративної діяльності. Наприклад, загальний регламент захисту даних (GDPR) ЄС визначив нові глобальні стандарти для захисту особистих даних, які зараз використовуються багатьма країнами як основа для власних законів. Це свідчить про збалансований вплив ЄС у світовій політиці, де його правові норми виступають як зразок для інших, що також сприяє формуванню нового світового порядку на основі правових стандартів.

Європейський Союз є унікальним прикладом наднаціональної правової системи, що характеризується високим рівнем мобільності та універсальності. Ці аспекти права ЄС відіграють вирішальну роль у формуванні правових норм і стандартів, що застосовуються в усіх країнах-членах, незважаючи на їх національні відмінності. Універсальність права ЄС полягає в його здатності інтегрувати різні правові системи країн-членів під єдині правові норми, сприяючи тим самим створенню спільного правового та економічного простору [17].

Мобільність права ЄС виражається в його здатності бути застосованим у різних правових контекстах без необхідності суттєвих змін або коригувань, що особливо важливо у випадках трансграничних юридичних відносин та регулювання. Такий підхід сприяє гармонізації законодавства між країнами-членами, знижуючи юридичні бар'єри для бізнесу та громадян, які діють в межах ЄС.

Для нових членів ЄС, унікальність і універсальність права ЄС надають значні переваги. Приєднання до ЄС означає доступ до великого внутрішнього ринку та можливість користуватися однаковими правилами гри, що забезпечують чесну конкуренцію та відкритість ринків. Країни, що приєдналися до ЄС, можуть також скористатися структурними фондами і фондами співфінансування, які допомагають модернізувати їхню економіку та інфраструктуру.

Проте, універсальність та мобільність права ЄС також створюють певні виклики. Нові члени можуть зіткнутися з труднощами в імплементації європейських директив і регуляцій, що вимагають значних витрат та реформ. Наприклад, обов'язкові та адаптовані до сучасних умов розвитку екологічні або трудові стандарти можуть виявитися важкими для виконання для країн, що розвиваються. Це може призвести до внутрішніх соціальних напружень і економічних труднощів, оскільки національні уряди намагаються адаптувати свої внутрішні правові та економічні системи до стандартів ЄС [17].

Перспективи права ЄС полягають у його потенціалі стати глобальним референтом у різних правових областях, таких як захист даних, екологічні норми та права людини. Це не тільки зміцнює міжнародний вплив ЄС, але й сприяє створенню більш прозорого та стабільного міжнародного правопорядку.

Отже, нормативно-правове забезпечення ЄС, яке орієнтується на принципи демократії, прав людини, екологічної стійкості та економічної відповідальності, формує основу для створення більш стабільного та справедливого світового порядку. Це стає особливо значущим у контексті сучасних глобальних викликів, де ЄС має потенціал виступати як лідер у визначенні нових міжнародних стандартів та правил.

1.3 Аналіз поняття євроінтеграції та її роль у процесі формування світового порядку

Світовий порядок можна визначити як систему правил, установ та міжнародних норм, які регулюють відносини між державами та іншими міжнародними акторами з метою забезпечення глобальної стабільності та передбачуваності. Він охоплює широкий спектр політичних, економічних та соціальних відносин і виражається через міжнародні інституції – Організація Об'єднаних Націй, Міжнародний валютний фонд, та регіональні угруповання, такі як Європейський Союз. Світовий порядок також визначається геополітичними балансами сил та стратегічними альянсами, які формуються між державами відповідно до їхніх національних інтересів і зовнішньополітичних стратегій.

Сучасний світовий порядок зазнав значних змін після закінчення Холодної війни, що спричинило перехід від біполярності до більш розпорошеної і мультиполярної структури. Цей порядок продовжує еволюціонувати у відповідь на глобальні виклики, такі як кліматичні зміни, тероризм, економічні кризи та розширення інформаційних технологій, які змінюють традиційні моделі міждержавного взаємодії.

Варто відмітити, що ЄС є одним з найбільших світових економічних блоків, що надає йому значний вплив у глобальній торгівлі та економічному управлінні. Європейський Союз використовує свою економічну міць, щоб формувати міжнародні економічні стандарти та правила, що відповідають його нормативним уявленням, сприяючи таким чином зростанню глобальної економічної інтеграції.

Вважаємо, що у сфері розширення та зовнішніх відносин, ЄС використовує політику «умовності», тобто процес посилення відносин з країнами, які відповідають його стандартам у сфері прав людини, демократії та ринкових реформ. Ця політика сприяє розповсюдженню європейських цінностей за межами ЄС, що також впливає на міжнародну структуру і норми.

О. Соснін також підкреслює, що зовнішня політика відіграє ключову роль у визначенні напрямку держави та її ролі на світовій арені [18]. Авторка обумовлює особливості спілкування країни з іншими націями, міжнародними установами, урядовими та неурядовими організаціями, політичними інститутами, а також іншими акторами міжнародних відносин. У цьому контексті, зовнішня політика спрямована на захист, підтримку та просування національних інтересів з урахуванням принципів і цілей внутрішньої політики.

На нашу думку євроінтеграція – це процес політичної, економічної, культурної інтеграції європейських країн, спрямований на створення єдиної європейської ідентичності та управлінських структур. Головним виразом і механізмом євроінтеграції є Європейський Союз (ЄС), який з часом еволюціонував від економічного союзу до організації з ширшими політичними, соціальними та культурними функціями.

І. Артёмов розглядає поняття євроінтеграції як процес поступового злиття економічних і політичних функцій держав-членів ЄС. Автор вважає, що економічна інтеграція веде до політичної інтеграції через успішну співпрацю в одній сфері, яка вимагає тіснішої координації в інших сферах [19].

При цьому на думку американського вченого Г. Велесса євроінтеграцію важливо розглядати через призму політики управління та врядування [20]. Вона вивчає, як різні інститути та процеси впливають на політику ЄС, підкреслюючи важливість інституційного дизайну та механізмів прийняття рішень.

Вважаємо, що євроінтеграція не тільки трансформувала Європу, але й має значний вплив на формування сучасного світового порядку, сприяючи стабільності, процвітанню, співпраці та розвитку демократичних стандартів на глобальному рівні.

О. Флюр у своїй роботі розглядає особливості впровадження «Європейську політику сусідства» у 2004 році з метою керування взаєминами з 16 сусідніми державами на сході та півдні (серед яких Алжир, Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Єгипет, Грузія, Ізраїль, Йорданія, Ліван, Лівія, Молдова, Марокко, Сирія, Туніс, Україна, а також окуповані Палестинські території) [21]. В 2009 році в рамках цієї політики було розроблено «Політику Східного партнерства», що фокусується на

зміцненні відносин та співпраці з шістьма східноєвропейськими країнами, а саме з Україною, Вірменією, Азербайджаном, Білоруссю, Грузією та Молдовою.

На тлі зростаючих геостратегічних ризиків, зростання нестабільності в сусідніх країнах ЄС, суперництва великих держав, стрімких перегонів технологічних інноваціях і наслідків пандемії коронавірусу роблять ЄС здебільшого хаотичним світом у багатьох аспектах.

На думку М. Трубіна основним завданням Європейського Союзу щодо інтеграційних об'єднань, є гармонізація регуляції зовнішньоторговельної діяльності стосовно третіх країн та ліквідація торговельних бар'єрів у міжнародній торгівлі, особливо в сфері технічного регулювання [22].

Зіштовхнувшись із цими викликами, ЄС ослаблює інфляцію, яка загрожує припинити бум споживання після карантину, стикаючись з енергетичною кризою, негативними кліматичними змінами та політичною нестабільністю. Нестабільний світовий порядок вимагає комплексної політики, яка зміцнює безпеку, стабільність і демократію ЄС.

Таблиця 1.3

Роль євроінтеграції у формуванні світового порядку [23]

Аспект	Характеристика
<i>Економічне зростання</i>	ЄС став одним із найбільших економічних блоків у світі, що створює сприятливі умови для вільної торгівлі, інвестицій та інновацій серед своїх членів. Це зростання мало глобальний вплив, зокрема через встановлення торговельних стандартів і регулювань
<i>Розповсюдження демократичних цінностей і прав людини</i>	ЄС активно просуває демократію, верховенство права та захист прав людини, не тільки серед своїх членів, але і в політиці відносин з іншими країнами.
<i>Глобальна безпека і оборона</i>	Незважаючи на те, що НАТО залишається основним гарантом військової безпеки в Європі, ЄС також відіграє важливу роль у сфері цивільного кризового управління, боротьби з тероризмом і сприяння міжнародному миру через свої дипломатичні та оборонні ініціативи.
<i>Вплив на мультилатералізм</i>	ЄС виступає як ключовий гравець у підтримці мультилатеральних інститутів і угод, сприяючи співпраці та діалогу між країнами на

	глобальному рівні. Європейський Союз демонструє, що інтеграція та співпраця між державами можуть бути ефективними засобами вирішення міжнародних проблем і викликів
--	---

Завдяки своїм різноманітним програмним документам, хоч і не завжди вичерпним у визначенні демократії, належного врядування та прав людини, Європейський Союз, тим не менш, неодноразово брав на себе зобов'язання щодо сприяння демократії та її підтримки, а також розуміння того, що вона є фундаментальним внутрішнім процесом, постійним викликом і нерозривно пов'язана із захистом прав людини.

Постійність геополітичних зв'язків, військових альянсів, передових технологій і реконструкції економік робить доцільним запропонувати деякі можливі рішення для стійкості ЄС, щоб адаптуватися до цих змін і зміцнити свою позицію як головної сили в нещодавно встановленій демократичній порядку (рис. 1.3).

Посилення солідарності з боку ЄС

Інтегрована, стійка, інноваційна та конкурентоспроможна оборонна технологічна та промислова база

Посилення прозорості та доброчесності в інституціях ЄС

Підвищення рівня більшу міжнародної відповідальності

Підвищення рівня громадської освідченості в сфері економіки та права

Рис. 1.3 Можливі рішення для стійкої адаптації ЄС до геополітичних змін в контексті нового світового порядку та стрімких євроінтеграційних процесів [24]

Більш детально проаналізуємо інформацію з рисунку 1.3.

1. У нинішньому контексті лише єдність може допомогти ЄС відновити силу, необхідну для консолідації, розвитку та просування свого глобального впливу.

Більш ніж будь-коли, солідарність і сила стали ключовими поняттями для майбутнього ЄС. Без солідарності та згуртованості неможливо діяти ні всередині, ні за межами Союзу. Таким чином, боргова криза зумовила необхідність взаємних зобов'язань, які, хоча раніше були виключені, сьогодні є ознакою наполегливості Європейського валютного союзу.

2. Реалізація Європейського оборонного фонду на період 2021-2027 років необхідна для підтримки розробки оборонної продукції від досліджень (100% підтримка) до розробки прототипу (до 20%) та тестування (до 80%), гарантуючи, що армія ЄС може виробляти власну сучасну зброю, мінімізуючи тягар імпорту зброї та забезпечуючи проактивну здатність для міцності оборони та безпеки всього блоку.

3. Захист цілісності європейської демократії вимагає відмовитися від переваги секретності, «м'якого права» та саморегулювання. Варто запровадити новий міжінституційний орган з питань етики з повноваженнями щодо проведення розслідувань і правозастосування.

4. ЄС має взяти на себе більшої координації його зовнішньої політики та активної ролі Європейської служби зовнішніх дій (EEAS). Підтримка та розвиток цінностей, інституцій та цілей європейського проекту може бути досягнуто, лише якщо ЄС усвідомить свою глобальну відповідальність. Це не просто захист від наслідків глобальних змін. Діючим принципом ЄС має бути доведення ефективності ліберальної конституційної держави, соціальної та екологічної ринкової економіки та наднаціональної інтеграції в подоланні найбільших викликів нашого часу. Це буде найуспішніший спосіб просування цієї політичної моделі [24].

5. З точки зору прав людини громадським зацікавленим сторонам варто запровадити принципи вивчення ринку при складанні освіти з прав людини та медіаграмотності для свого відповідного населення. Інтеграція прав людини та демократичних принципів у зовнішню політику була сформульована в 1993 році в Договорі про Європейський Союз, де Спільна зовнішня політика та політика безпеки зазначена в договорі, має головною мету «розвиток і зміцнення демократії та правління права та поваги до прав людини та основних свобод». Результатом цієї співпраці є створення гнучких освітніх модулів, які відповідають суспільним

характеристикам, включаючи, але не обмежуючись цим, демографічні дані населення, освіти та професію, інтереси та аналіз звичок.

Євроінтеграція відіграє ключову роль у формуванні сучасного світового порядку, пропонуючи модель міждержавної кооперації та інтеграції, яка впливає на міжнародні відносини. Цей процес не лише сприяє політичній та економічній стабілізації у Європі, але й формує основу для нових форм глобальної взаємодії та співпраці.

Євроінтеграція забезпечує інституційний та нормативний механізм, який може служити як взірць для інших регіонів, прагнучих до регіональної інтеграції та мультилатералізму. Впровадження єдиних стандартів у сферах торгівлі, прав людини, екологічних норм та корпоративного регулювання створює синергію між країнами ЄС, що зміцнює внутрішню єдність і забезпечує єдиний голос у глобальних питаннях.

На нашу думку, завдяки Євроінтеграції, ЄС стає ключовим гравцем в межах міжнародних відносин, здатним впливати на глобальну політику через економічні санкції, дипломатичні ініціативи та міжнародні договори. Ця роль особливо важлива у вирішенні глобальних викликів, таких як кліматичні зміни, міграція та міжнародна безпека.

Таким чином, євроінтеграція не лише сприяє консолідації Європи, але й відіграє стратегічну роль у формуванні світового порядку, підтримуючи принципи мультилатералізму та правопорядку, що є вирішальними для сучасної глобальної стабільності та співпраці.

РОЗДІЛ 2. ГЕОПОЛІТИЧНЕ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ЄС В КОНТЕКСТІ ЙОГО РОЗШИРЕННЯ

2.1. Перспективи приєднання до ЄС країн-кандидатів та вплив цього процесу на глобальне політичне середовище на прикладі України, Молдови та Грузії

Приєднання нових країн-кандидатів до Європейського Союзу має значні перспективи та впливає на глобальне політичне середовище різними шляхами. По-перше, розширення ЄС сприяє стабілізації регіонів шляхом сприяння демократичним реформам, правам людини та економічному розвитку в країнах-кандидатах. Ці зміни, в свою чергу, можуть привести до зміцнення політичної стабільності у всій Європі.

По-друге, розширення ЄС також впливає на геополітичний ландшафт за межами Європи. Збільшення кількості членів ЄС зміцнює його роль як глобального актора в міжнародних відносинах, зокрема, у відносинах з великими державами, такими як США, Китай. ЄС стає більш значущим партнером у питаннях міжнародної безпеки, торгівлі та кліматичних змін.

Розширення ЄС впливає на внутрішню динаміку в самому Союзі, стимулюючи інституційні зміни та адаптації, необхідні для ефективного управління більшою кількістю членів. Це включає реформування політичних, економічних і законодавчих структур, що може викликати обговорення та дебати щодо майбутнього ЄС і його ролі в світі. [26]

Вторгнення Росії в Україну повернуло розширення до порядку денного Європейського Союзу і цього разу як геополітичний імператив. У червні 2022 року Європейська Рада надала Україні та Молдові статус кандидатів, одночасно визнаючи право на членство Грузії та підтримуючи прискорене вступ на Західних Балканах.

Починаючи з 2004 року та «великого вибуху», що відкрився на сході, розширення втрачає довіру, а Хорватія стала останнім реципієнтом повноправного членства десять років тому.

Україна подала заявку на членство в ЄС 28 лютого 2022 року, через п'ять днів після військової агресії Росії. Молдова та Грузія прослідували цьому прикладу 3 березня 2022 року, обидві заявки були подані в контексті агресивної війни Росії проти України. Ці події мають важливі наслідки для міграційної політики, практики та перспектив регіону.

Грузія, Молдова та Україна є давніми пріоритетними партнерами ЄС. Угоди про асоціацію (УА), включаючи угоду про поглиблені та всеосяжні зони вільної торгівлі, не тільки виявилися важливими стратегічними віхами, але й принесли переваги та довгострокові перспективи тіснішої політичної асоціації та економічної інтеграції.

Угоди про безвізові поїздки були підписані з усіма трьома країнами, що вимагає комплексної адаптації в таких сферах, як безпека документів, управління кордонами, міграція та надання притулку, а також основні права [27].

Безвізовий режим не було призупинено після російського вторгнення в Україну, яке спричинило безпрецедентний масштаб переміщення до сусідніх держав-членів ЄС через людей, які тікали від війни. Таким чином, хоча безвізовий режим ніколи не був призначений для цілей захисту, безперечно полегшив безпечне прибуття українських переміщених осіб, які потребували захисту з початку російського вторгнення. Хоча безвізовий режим дозволяє лише короткотермінове перебування без доступу до соціальних і медичних послуг чи працевлаштування, він дає можливість громадянам цих країн вибирати довготермінові перспективні країни призначення.

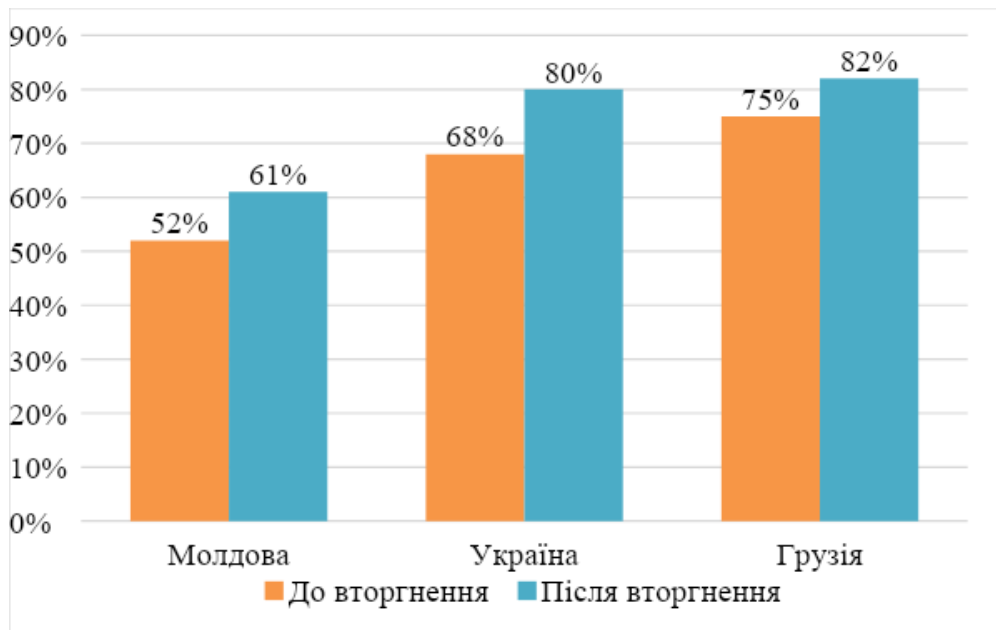

Рис. 2.1 Аналіз опитування респондентів з різних країн щодо вступу до ЄС до та після російського вторгнення [26]

На гістограмі 2.1 представлено підтримку членства в ЄС до та після російського вторгнення в Україну. За даними опитувань громадської думки у Молдові, Україні та Грузії. Видно, що у всіх трьох країнах відбулося зростання підтримки після вторгнення, з найвищим рівнем підтримки в Грузії – 82%. Ці дані свідчать про значний вплив геополітичних подій на громадську думку щодо європейської інтеграції в регіоні.

Статус кандидата є особливо обнадійливим для народу України та Молдови, що відображає їхні європейські прагнення та визнання демократичних, економічних та антикорупційних реформ, які нещодавно були проведені. Обидві країни матимуть доступ до значно більшої фінансової та інституційної допомоги, ніж було надано в рамках УА. Крім того, реформи, які проводяться протягом періоду підготовки до вступу, керуватимуться та підтримуватимуться європейськими інституціями та державами-членами ЄС, що посилює міжінституційне та транскордонне співробітництво в таких основних сферах, як верховенство права та ефективне врядування.

У тому випадку якщо Україні, Молдові та Грузії вдасться приєднатися до ЄС, їхні громадяни отримають нові розширені права на вільне пересування, щоб

переїжджати працювати, навчатися та поселятися в інших державах-членах. Безсумнівно, активізація міграційних процесів, яка спостерігається на сучасному етапі, породжує потенційні проблеми стосовно деградації людського капіталу в країнах походження, а також викликає питання про умови трудової діяльності новоприбулих мігрантів.

Варто зазначити, що Україна, Молдова та Грузія вже активно залучилися до процесу наближення та досягли численних кроків. Приєднання нових членів може вимагати змін з боку ЄС, щоб уникнути перетворення передвступних переговорів усіх трьох країн у так звану «втому» від розширення. Ці зміни можуть включати:

1. більш ефективний процес прийняття рішень на рівні ЄС;
2. покращення інституційної консолідації та інтеграційних можливостей ЄС;
3. кращі комунікаційні стратегії для відновлення підтримки та довіри громадськості.

Однак важливо пам'ятати, що країна-кандидат отримує вигоду не лише від європейської перспективи та майбутнього членства – сам процес приєднання також є важливим для країни, її інституцій та народу.

Приєднання України до Європейського Союзу супроводжується рядом викликів, що потребують глибоких реформ та значних зусиль з боку України. Однією з головних проблем є економічна інтеграція. Україна повинна довести свою здатність до економічної стабільності і здійснення структурних реформ, які забезпечать відповідність економіки країни критеріям ЄС [27].

Юридична і адміністративна гармонізація також є важливим аспектом. Україна має привести своє законодавство у відповідність до законодавства ЄС, що включає зміни в сферах судочинства, прав людини та внутрішньої політики.

Питання корупції та врегулювання правопорядку є однією з найбільших перешкод. Боротьба з корупцією, реформування правоохоронної системи та підвищення прозорості державного управління є критично важливими для забезпечення довіри між Україною і ЄС.

Ще однією важливою проблемою є соціальна інтеграція та міграційні питання. Україні потрібно розробити ефективні стратегії для інтеграції різних соціальних груп та забезпечення гармонійної міграційної політики.

Вирішення цих проблем потребує комплексного підходу, який включає економічні реформи, юридичні зміни, поліпшення управління та демократичного розвитку, а також активної співпраці з ЄС і міжнародними партнерами. Україна має продемонструвати свою відданість європейським цінностям і стандартам, щоб досягти успіху у цьому складному процесі інтеграції.

Таблиця 2.1

Обґрунтування перспектив вступу країн Західних Балкан до членства в ЄС

[28]

Назва країни	Аналіз сучасного стану та перспектив вступу
Чорногорія	Є однією з найбільш просунутих країн у процесі інтеграції з ЄС. Розпочавши переговори у 2012 році, вона закрила більшу частину переговорних розділів. Втім, важливими залишаються виклики, пов'язані з впровадженням реформ у сфері правосуддя, боротьби з корупцією та організованою злочинністю
Сербія	Активно рухається до ЄС, розпочавши переговори у 2014 році. Однак перспективи її вступу ускладнені через питання відносин з Косово, а також необхідність подальшого реформування державного управління і медійного простору
Албанія	Розпочала переговори у 2020 році. Для просування у процесі вступу країні потрібно зосередитись на реформах у сфері судочинства, корупції, основних прав та свобод
Північна Македонія	Мала подолати ряд політичних та мовних перешкод з Грецією для початку переговорів у 2020 році. Вона продовжує працювати над поліпшенням політичного діалогу та судової системи для відповідності критеріям ЄС.
Боснія і Герцеговина	Хоча країна і отримала статус потенційного кандидата на вступ, їй ще належить подолати етнополітичний поділ і провести ряд конституційних та адміністративних реформ, необхідних для початку переговорів
Косово	Косово все ще не визнане деякими членами ЄС, що ускладнює його перспективи на вступ. Країна потребує значного прогресу в реформуванні правосуддя, боротьбі з корупцією та захисті прав меншин

Країни Західних Балкан, які включають Сербію, Чорногорію, Албанію, Північну Македонію, а також Боснію і Герцеговину та Косово, перебувають на різних стадіях процесу євроінтеграції, і кожна з них має свої унікальні перспективи та виклики у цьому процесі (таблиця 2.1).

Хоча країни Західних Балкан мають стратегічне геополітичне значення для ЄС, їхній шлях до членства вимагає вирішення численних внутрішніх викликів і проведення глибоких реформ. ЄС, у свою чергу, зацікавлений у стабілізації регіону та поширенні своїх демократичних і економічних стандартів, що стимулює його підтримку країнам-кандидатам у їхніх реформах.

Загалом процес вступу до ЄС складається з трьох етапів [29]:

Перший етап ознаменований поданням та затвердженням офіційної заявки кандидата.

Другий і найтриваліший етап складається з офіційних переговорів про членство. Цей процес передбачає прийняття *acquis* ЄС і підготовку до належного застосування законодавства ЄС, а також впровадження будь-яких необхідних судових, адміністративних, економічних чи інших реформ. Усе це дає змогу країні-кандидату відповідати критеріям вступу до ЄС (Копенгаген), поглинути законодавчі акти ЄС у свою національну систему та задовольнити економічні критерії вступу. Потенційна держава-член повинна мати стабільні адміністративні та судові установи та поважати такі цінності, як людська гідність, свобода, демократія, рівність і верховенство права, а також поважати права людини, включаючи захист меншин.

Офіційний процес приєднання завершується на третьому етапі: підписання та ратифікація Договору про приєднання всіма державами-членами ЄС.

Підсумовуючи вищезазначені факти варто відмітити, що перспективи приєднання до ЄС країн-кандидатів, таких як Україна, Молдова, та Грузія, мають значний потенціал для впливу на глобальне політичне середовище. Процес євроінтеграції цих країн сприяє не лише зміцненню демократичних інститутів і принципів верховенства права в регіоні, але й вносить важливий вклад у регіональну стабільність і безпеку. Приєднання цих держав до ЄС може слугувати як

стримуючий фактор для розповсюдження впливу авторитарних режимів у Східній Європі, тим самим відіграючи ключову роль у підтримці міжнародного правопорядку. Окрім того, євроінтеграція цих країн може значно посилити ЄС як глобального гравця, здатного ефективніше впливати на міжнародні процеси і розбудовувати більш широкі мережі кооперації. Таким чином, приєднання України, Молдови та Грузії до ЄС не просто сприятиме політичному та економічному розвитку цих країн, але й стане значущим кроком на шляху до формування більш стійкого і справедливого світового порядку.

2.2. Порівняльний аналіз досвіду країн-кандидатів щодо підготовки до вступу до ЄС

Розширення ЄС – це шлях до зміцнення миру та стабільності в Європі, підвищення добробуту європейців і створення можливостей для компаній.

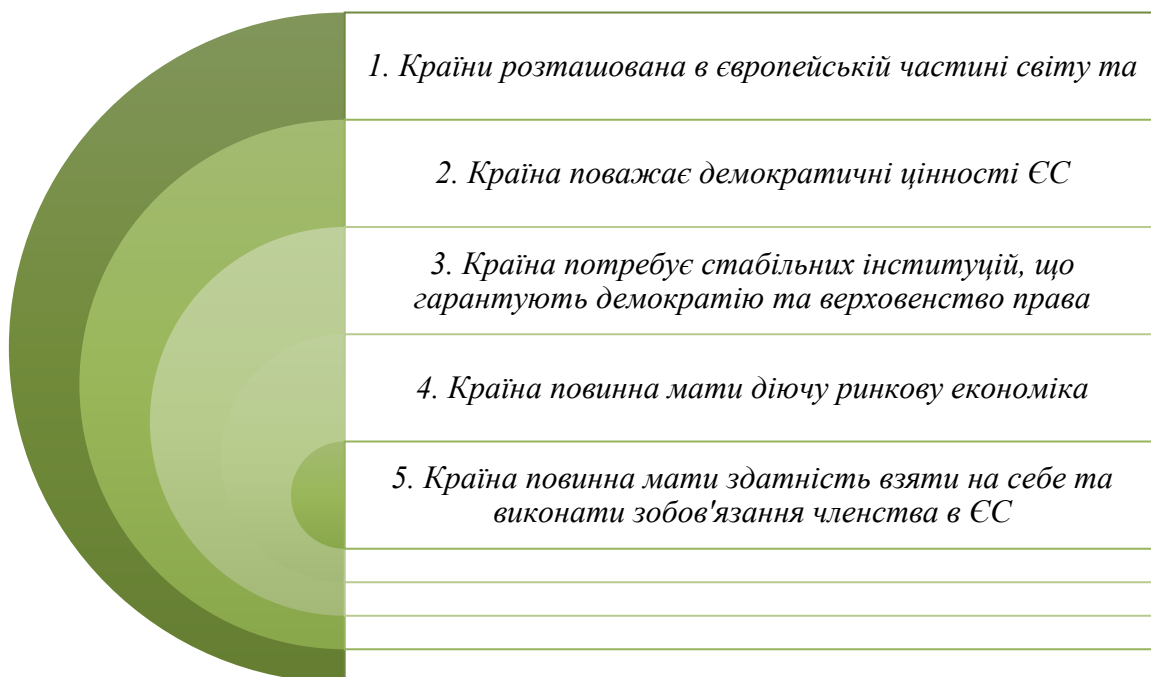

Рис. 2.2 Вимоги до країни-кандидата для вступу в ЄС [30]

Країна може стати офіційним кандидатом, якщо вона виконає основні політичні, економічні та реформаторські критерії. Тоді вона може розпочати

офіційні переговори з ЄС за 35 розділами, які охоплюють багато різних сфер політики.

Після завершення переговорів і реформ завершується угода про приєднання, яку мають ратифікувати всі існуючі країни-члени ЄС і сама країна, перш ніж країна зможе приєднатися до ЄС.

ЄС також прагне дати країнам Західних Балкан, які тривалий час брали участь у процесі розширення, чіткий шлях до членства, щоб допомогти стабілізувати регіон і сприяти фундаментальним реформам і добросусідським відносинам.

Члени Європарламенту обговорюють і голосують за щорічні звіти про прогрес кожної країни, що дає можливість визначити проблемні питання. Схвалення парламенту також необхідне, перш ніж країна зможе приєднатися до ЄС. Парламент продовжує підтримувати процес розширення.

У різних випадках парламент закликав відкрити двері ЄС для України та Молдови. У липні 2022 року євродепутати привітали рішення Ради розпочати процес вступу двох країн.

Таким чином підготовка до вступу в Європейський Союз є складним і багаторічним процесом, що вимагає від країн-кандидатів проведення глибоких реформ в багатьох сферах. Цей процес забезпечується через виконання критеріїв Копенгагена, які включають стабільність інституцій, демократію, верховенство права, права людини, захист меншин, а також існування функціонуючої ринкової економіки і здатності впоратися з конкурентним тиском та ринковими силами всередині ЄС. Крім того, країни-кандидати повинні прийняти та впровадити величезний обсяг європейського законодавства, відомого як "acquis communautaire".

Досвід країн-кандидатів відрізняється залежно від їхніх початкових умов, політичної волі, адміністративних можливостей та економічного становища. Розглянемо порівняльний аналіз досвіду декількох країн [31].

Порівняльний досвід країн-кандидатів на шляху до членства в ЄС [32]

Аспект	Характеристика країн-кандидатів		
	Угорщина	Польща	Румунія
<i>Економічні реформи</i>	Створення ринкової економіки, відкритої для конкуренції та інтеграції з європейськими ринками		
	Одна з перших країн регіону, яка почала приватизацію державних підприємств та запровадження ринкових реформ.	Запровадила так званий «План Бальцера», комплекс заходів, спрямованих на стабілізацію економіки та впровадження ринкових принципів.	Стабілізація макроекономічних показників, реформували податкову систему та створювали сприятливе середовище для інвестицій
<i>Політичні реформи</i>	Демократизація політичної системи була ключовою передумовою для вступу в ЄС. Польща та Угорщина провели значні політичні реформи, що включали впровадження плюралізму, свободи преси, прав людини та захисту меншин.		Створення Національного антикорупційного управління (DNA), яке зіграло ключову роль у розслідуванні та переслідуванні випадків корупції на високому рівні
<i>Соціальні виклики</i>	Країни приділяли велику увагу соціальній політиці, щоб пом'якшити негативний вплив реформ на вразливі верстви населення.		
	Хорватія	Естонія	Латвія
<i>Економічні реформи</i>	Здійснила значні зусилля для адаптації економіки до стандартів і вимог ЄС, зокрема у сферах аграрної політики, конкуренції та державних закупівель.	Залучення іноземних інвестицій та інтеграції до європейських ринків. Впровадження інноваційних технологій і розвиток високотехнологічних секторів.	Покращення економіку завдяки інтеграції у європейську економічну систему на фоні глобальної фінансової кризи 2008 року

<i>Політичні реформи</i>	забезпечення стабільності демократичних інститутів, зміцнення верховенства права та боротьба з корупцією	Зміцнення демократичних інституцій та політичної стабільності.	Зміцненні правової держави та демократичних інститутів, хоча із серйозними проблемами корупції
<i>Соціальні аспекти</i>	Приділення особливої уваги захисту прав людини та національних меншин, включаючи сербську.	Підвищення життєвого рівня та доступу до якісних соціальних послуг було важливим результатом євроінтеграції. Проте, країна також зіткнулася з викликами, такими як виїзд кваліфікованих кадрів за кордон.	Значні соціальні реформи сприяли підвищенню якості життя, хоч і при наявності соціальної нерівності та регіональних розривів.

На нашу думку Польща та Угорщина є прикладами успішної інтеграції до Європейського Союзу (ЄС), обидві країни стали членами ЄС у травні 2004 року. Їхній шлях до членства у ЄС демонструє важливі уроки щодо підготовки країн-кандидатів до вступу в блок.

Вважаємо, що досвід Польщі та Угорщини у підготовці до вступу в ЄС підкреслює важливість глибоких економічних та політичних реформ, адаптації національного законодавства до стандартів ЄС та ефективного вирішення соціальних викликів, пов'язаних з цими змінами. Їх успішна інтеграція в ЄС демонструє, що, незважаючи на великі виклики, цільовий і послідовний підхід до реформ може призвести до успішного членства та інтеграції в європейські структури

Румунія приєдналася до Європейського Союзу (ЄС) 1 січня 2007 року. Їхній шлях до членства був складним і вимагав вирішення багатьох важливих завдань. Підготовка цих країн до вступу в ЄС включала значні економічні, політичні, адміністративні та судові реформи.

Хорватія, яка стала членом Європейського Союзу (ЄС) 1 липня 2013 року, пройшла через довгий та складний процес підготовки, який забезпечив цінний досвід щодо інтеграції країни до ЄС. Її шлях до членства в ЄС вирізнявся рядом ключових аспектів і викликів, які Хорватія успішно подолала, забезпечивши важливі реформи в економіці, політичній сфері, судовій системі, а також у сфері прав людини та захисту меншин.

Досвід Хорватії у підготовці до вступу в ЄС показує, що успішна інтеграція вимагає комплексного підходу, який охоплює широкий спектр реформ в політичній, економічній, судовій сферах, а також у сфері прав людини та захисту меншин. Хорватія продемонструвала значний прогрес у виконанні критеріїв ЄС, що стало ключем до її успішного вступу в Союз.

Естонія стала однією з найбільш цифровізованих країн у світі. В рамках підготовки до членства в ЄС країна впровадила е-громадянство, яке дозволило громадянам використовувати електронні послуги для більшості адміністративних задач. Це сприяло підвищенню прозорості та ефективності урядових служб [33].

Перед вступом до ЄС, Словаччина зазнала глибокої економічної трансформації, ставши однією з найбільш динамічно розвиваючихся економік Європи. Країна стала важливим центром для автомобільної промисловості, залучаючи великі іноземні інвестиції, такі як заводи Volkswagen та Kia.

Польща отримавши доступ до сільськогосподарських фондів ЄС, отримала змогу модернізувати й удосконалити власний агропромисловий сектор. Внаслідок даних реформ, Польща стала одним з провідних експортерів яблук та інших сільськогосподарських продуктів у Європі.

У процесі підготовки до вступу в ЄС Хорватія значно розширила свій туристичний сектор, адаптувавши його до європейських стандартів та підвищивши рівень якості у сфері послуг. Це сприяло зростанню міжнародного туризму та зміцненню економіки.

На нашу думку вищевказані приклади показують, як різні країни адаптували свої політики та економіки до стандартів і вимог Європейського Союзу,

використовуючи інноваційні підходи та виконуючи глибокі реформи в різних сферах.

Підсумовуючи вищевказані факти Аналіз досвіду країн-кандидатів у підготовці до вступу в Європейський Союз показує, що цей процес вимагає глибоких та всеосяжних реформ у політичному, економічному та соціальному секторах. Країни-кандидати змушені стабілізувати свої демократичні інституції, впроваджувати ринкові реформи, боротися з корупцією, а також забезпечувати дотримання прав людини. Економічні адаптації часто включають залучення іноземних інвестицій та адаптацію до європейських стандартів управління. Також кандидати активно працюють над підвищенням якості соціальних послуг, щоб забезпечити відповідність рівня життя європейським стандартам. Цей процес інтеграції не тільки сприяє зближенню країн-кандидатів з ЄС, але й стимулює внутрішній розвиток та модернізацію, сприяючи створенню стабільнішого і процвітаючого регіонального середовища.

2.3. Проблемні питання та шляхи їх вирішення під час приєднання нових країн-членів до ЄС

Проблемні питання, з якими стикаються нові країни-члени під час приєднання до Європейського Союзу (ЄС), і шляхи їх вирішення є досить різноманітними і складають основу для розуміння процесу розширення ЄС. Однією з головних проблем є економічна інтеграція, адже нові країни-члени часто мають нижчий рівень економічного розвитку. Вирішити цю проблему можна за допомогою збільшення фінансової підтримки через структурні фонди ЄС та активізації передвступної технічної допомоги для прискорення економічної конвергенції.

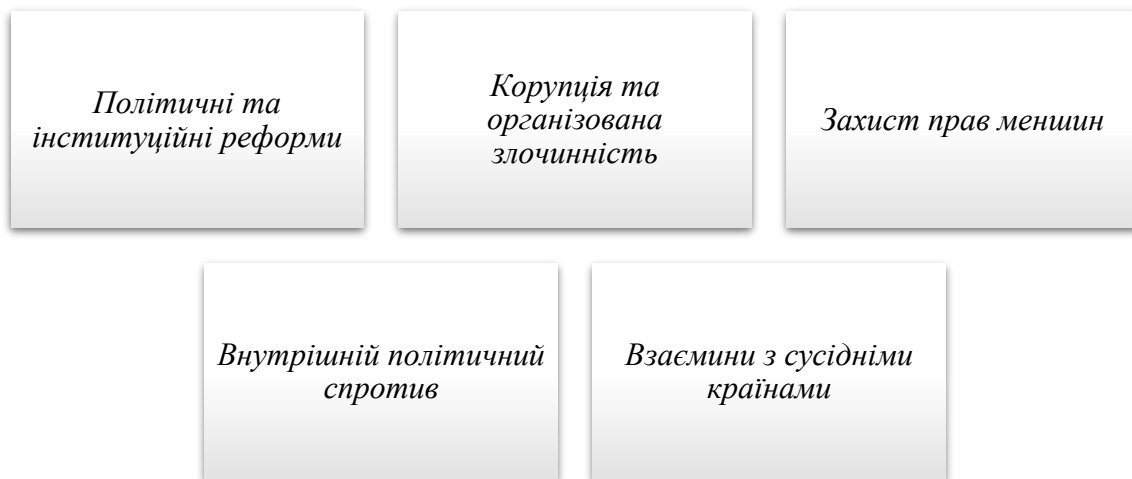

Рис. 2.3 Найпоширеніші проблемні питання для країн-кандидатів до членства в ЄС [34]

Ще одним викликом є юридична та адміністративна гармонізація, адже новим членам потрібно адаптувати своє національне законодавство до норм і стандартів ЄС. Тут важливу роль відіграє надання технічної допомоги в розробці законодавства та навчання держслужбовців.

Соціальні виклики, зокрема міграція, також важливі. Вільний рух осіб може спричинити міграційні потоки, що вимагає розробки ефективних міграційних політик та підтримки інтеграції мігрантів для зниження соціальних напружень.

Корупція та слабкість інституційних структур є ще однією серйозною проблемою. Боротьба з корупцією вимагає зміцнення правової держави, реформування публічного управління і підвищення прозорості.

Політична стабільність і дотримання демократичних стандартів є критично важливими для приєднання до ЄС. Забезпечення політичної стабільності може вимагати підтримки з боку ЄС у проведенні реформ і демократичного розвитку.

Вирішення цих проблем є складним, але необхідним процесом, що вимагає співпраці між країнами-кандидатами і існуючими членами ЄС, а також значного внутрішнього зусилля з боку нових країн-членів.

Отже, приєднання країн до Європейського Союзу часто супроводжується рядом складнощів та викликів. Однак досвід країн, які вже стали членами ЄС, демонструє, що багато з цих проблем можна успішно вирішити.

Напрями вирішення проблемних питань на шляху до членства в ЄС на
прикладі окремих країн [32]

Країна	Проблема	Рішення	Кейс
<i>Польща</i>	Відсутність стабільних економічних інститутів і інфраструктури	Реформуванням економічних інститутів та інфраструктури, залучаючи іноземні інвестиції та фінансову допомогу від ЄС	У 2004 році Польща стала членом ЄС завдяки успішній реалізації реформ у сфері державного управління, економіки та правосуддя. Фондова допомога ЄС була використана для модернізації інфраструктури, що сприяло економічному зростанню та створенню робочих місць
<i>Румунія</i>	Корупція та відсутність ефективної реформи судової системи	Антикорупційні заходи та реформи судової системи, співпрацюючи з ЄС у розробці та впровадженні цих ініціатив	У 2007 році, перед вступом до ЄС, Румунія запровадила Національну антикорупційну дирекцію (DNA), яка почала активно розслідувати та переслідувати корупційні справи на високому рівні. Це допомогло покращити репутацію країни та відповідати критеріям членства в ЄС
<i>Хорватія</i>	Проблеми в сфері прав людини та інтеграції меншостей	Законодавчі зміни та політики, спрямовані на захист прав людини та інтеграцію національних меншин	До вступу в ЄС у 2013 році Хорватія реалізувала план дій щодо прав меншин, включаючи зусилля з інтеграції сербської меншини та забезпечення їхніх прав. Це було одним з ключових умов для вступу до ЄС

Продовження таблиці 2.3

<i>Болгарія</i>	Високий рівень організованої злочинності та недостатня реформа правоохоронних органів	Посилення своїх правоохоронних органів, запровадження нових законів і процедур для боротьби з організованою злочинністю.	Перед вступом до ЄС у 2007 році Болгарія запровадила низку реформ у правоохоронних органах, зокрема створила спеціалізовані відділи для боротьби з організованою злочинністю та корупцією. Це дозволило знизити рівень злочинності та відповідати критеріям ЄС
<i>Україна</i>	Політична нестабільність і недостатнє впровадження реформ	Зосередження на стабілізації політичної ситуації, проведенні економічних та адміністративних реформ, посиленні боротьби з корупцією	З 2014 року Україна підписала Угоду про асоціацію з ЄС, що передбачає впровадження реформ у різних секторах. Зокрема, було створено Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) та інші органи, які спрямовані на зменшення корупції та посилення правової системи
<i>Сербія</i>	Конфліктне минуле та питання врегулювання відносин з Косово	Нормалізація відносин з Косово через діалог за посередництвом ЄС, а також впровадження реформи в сфері правосуддя та державного управління	У 2013 році було підписано Брюссельську угоду між Сербією та Косово, яка сприяла нормалізації відносин та дозволила продовжити переговори щодо вступу Сербії до ЄС
<i>Туреччина</i>	Питання прав людини та свободи слова	Зобов'язання щодо здійснення реформи в сфері прав людини, включаючи зміни до законодавства, спрямовані на захист свободи слова та зборів	У 2004 році Туреччина прийняла новий Кримінальний кодекс, який включав важливі реформи, що відповідали стандартам ЄС щодо прав людини. Проте подальший прогрес був неоднозначним, що вплинуло на переговори про вступ

Продовження таблиці 2.3

<i>Албанія</i>	Слабка економіка та недостатня правова база	Зміцнення економіки через реформи в фінансовому секторі та покращення інвестиційного клімату, а також удосконалення правової бази.	У 2014 році Албанія отримала статус країни-кандидата на вступ до ЄС після успішного впровадження економічних реформ та вдосконалення правової системи, включаючи заходи по боротьбі з корупцією.
<i>Північна Македонія</i>	Спир щодо назви з Грецією	Вирішення багаторічного спору щодо назви з Грецією, підписавши Преспанську угоду, яка передбачала зміну назви країни.	У 2019 році після підписання Преспанської угоди Північна Македонія офіційно змінила назву, що дозволило розблокувати процес приєднання до НАТО та продовжити переговори про вступ до ЄС.
<i>Чорногорія</i>	Високий рівень корупції та організованої злочинності	Впровадження антикорупційних реформ та заходів по боротьбі з організованою злочинністю, співпрацюючи з міжнародними організаціями.	З моменту отримання статусу кандидата на вступ до ЄС у 2010 році, Чорногорія впровадила ряд реформ, включаючи створення спеціалізованих антикорупційних відділів та посилення правової бази для боротьби з організованою злочинністю.
<i>Латвія</i>	Корупція та недостатня прозорість у державному управлінні	Комплексні антикорупційні реформи та посилення прозорості у державному управлінні.	У 2002 році Латвія створила Бюро по запобіганню та боротьбі з корупцією (KNAB), яке стало ключовим органом у боротьбі з корупцією на всіх рівнях державного управління. Це сприяло підвищенню довіри з боку ЄС та міжнародних партнерів і полегшило процес вступу до ЄС у 2004 році.

Закінчення таблиці 2.3

<i>Естонія</i>	Інституцій на реформа та технологічна модернізація	Зосередження на інституційних реформах і впровадженні новітніх технологій у державному управлінні.	Естонія стала відомою як «електронна держава» завдяки впровадженню електронного уряду та широкому використанню цифрових технологій у державних послугах. Проект «Е-Естонія» дозволив Естонії стати лідером у сфері електронного урядування і був важливим фактором успішного вступу до ЄС у 2004 році.
----------------	---	---	---

Приклади представлені в таблиці 2.2 демонструють, що хоча процес інтеграції в ЄС може бути складним і викликати серйозні внутрішні зміни, ефективна кооперація з ЄС та використання його ресурсів можуть значно полегшити цей процес та сприяти стабільності та процвітанню країн-членів.

У разі вступу найближчими партнерами України в ЄС, ймовірно, залишаться Польща та країни Балтії, а також інші країни Східно-Центральної та Південно-Східної Європи. Маючи постійне відчуття загрози, подібний досвід і подібні погляди на Росію, Україна зміцнить групу держав-членів, які закликають до жорсткої позиції по відношенню до Москви. Польща була б ключовим партнером для України. Відносини з Варшавою, ймовірно, ще більше зміцняться в найближчі роки, наприклад, через нову двосторонню угоду, яка може бути свого роду Єлисейським договором Сходу. Київ також продовжить поглиблювати свої відносини з тими країнами ЄС, які вважають себе прифронтовими державами Заходу.

Україна увійде до ЄС із чіткою проамериканською позицією та перенесе в Союз свої глибокі зв'язки зі Сполученими Штатами (і Сполученим Королівством) у сфері безпеки, оборони та військових зв'язків, налагоджені під час війни. Це зміцнило б трансатлантичний «клуб» в ЄС [35].

Загалом приєднання України посилює політичну та соціально-економічну неоднорідність, яку не можна було б просто усунути змінами у договорі. Новий «східний фланг ЄС» – посилений його тісними зв'язками зі Сполученими Штатами – матиме більшу вагу порівняно з державами-членами з півдня Союзу, а формуюча сила франко-німецького тандему зменшиться. Тому Німеччині доведеться інвестувати більше в забезпечення єдності ЄС.

Процес приєднання нових країн-членів до Європейського Союзу (ЄС) супроводжується рядом проблемних питань, які вимагають комплексного аналізу та ефективних рішень. Перш за все, значні виклики виникають у сфері адаптації національного законодавства до стандартів ЄС. Наприклад, країни, що прагнуть вступу, мають гармонізувати свої закони у таких сферах, як захист довкілля, права людини, конкурентне право, і торгівельні норми. Це може потребувати значних витрат та реформ, особливо у країнах з обмеженими ресурсами або слабкою інституційною здатністю.

Ще однією серйозною проблемою є економічні відмінності між країнами-кандидатами та існуючими членами ЄС. Нові країни-члени часто мають нижчий рівень ВВП на душу населення та вищі рівні корупції та недосконалі ринкові економіки, що вимагає від ЄС збільшення фінансування на програми підтримки та інтеграції. Це ставить під питання ефективність і справедливість розподілу ресурсів в рамках ЄС, а також може викликати опір з боку населення країн-членів.

Крім того, соціальні та політичні виклики також стоять на шляху інтеграції. Наприклад, питання міграції та біженців часто стають темою гострих дебатів і можуть посилити популістські настрої в країнах ЄС, що ускладнює процес прийняття нових членів.

Щоб вирішити ці проблеми, ЄС може застосовувати кілька стратегій. По-перше, посилення фінансової підтримки та технічної допомоги новим країнам-кандидатам, щоб допомогти їм у проведенні необхідних реформ та адаптації законодавства. По-друге, забезпечення гнучкості у перехідних періодах для країн, що приєднуються, може пом'якшити економічні та соціальні наслідки розширення. Нарешті, ЄС має посилити діалог з громадянським суспільством та місцевими

владами в країнах-кандидатах, щоб збільшити прозорість процесу інтеграції та знизити рівень опору.

Процес приєднання нових країн-членів до Європейського Союзу супроводжується рядом проблем, які включають правову та економічну адаптацію, а також соціально-політичні виклики. Вирішення цих питань вимагає комплексного підходу, що охоплює фінансову підтримку, технічну допомогу та стратегічне планування з боку ЄС. Забезпечення гнучких перехідних періодів та залучення громадськості країн-кандидатів може допомогти зменшити соціальні напруження та підвищити загальне прийняття процесу розширення. Ефективне вирішення цих викликів не тільки сприятиме гладкій інтеграції нових членів, але й зміцнить структуру ЄС і його роль у глобальному порядку, підкреслюючи його спроможність адаптуватися та відповідати на мінливі міжнародні умови.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ СТАНОВЛЕННЯ НОВОГО СВІТОВОГО ПОРЯДКУ В КОНТЕКСТІ РОЗШИРЕННЯ ЄС

3.1 Роль стратегічних комунікацій в процесі формування нового світового порядку в контексті розширення ЄС

Розширення ЄС є рушійною силою довгострокової стабільності, миру та процвітання в усьому світі континент. Членство в ЄС – це геостратегічна інвестиція в сильну, стабільну та об'єднану Європу на основі спільних цінностей. Це потужний інструмент для просування демократії, верховенства права та повага до основних прав. Надійна, заснована на заслугах перспектива членства в ЄС є ключовою рушійною силою трансформації і, таким чином, посилює колективну безпеку та соціально-економічну процвітання. Це важливо для сприяння примиренню та стабільності на європейському континенті. Геополітичне значення розширення ЄС було ще більше підкреслено у 2022 році, коли Україна, Республіка Молдова та Грузія подали заявки на вступ до ЄС [36].

На разі країни Західних Балкан, Туреччина, Україна, Молдова і Грузія мають реальні можливості міцно пов'язати своє майбутнє з Європейським Союзом. Приєднання є і залишатиметься процесом, заснованим на заслугах, повністю залежних від об'єктивного прогресу, досягнутого кожної державою-партнером по розширенню. Тому країни-кандидати повинні діяти рішуче здійснити необхідні реформи та досягти відчутного та незворотного прогресу, починаючи з основи процесу вступу до ЄС. Верховенство права, зокрема незалежність і функціонування судової системи та боротьба з корупцією, основи прав, економіки, функціонування демократичних інститутів і державного управління реформи залишаються першочерговими сферами реформування.

Стратегічні комунікації Європейського Союзу (ЄС) охоплюють різноманітні види комунікаційних ініціатив та методів, кожен з яких спрямований на конкретні цілі й аудиторії.

Таблиця 3.1

Основні види стратегічних комунікацій ЄС [36]

<i>Вид стратегії</i>	<i>Обґрунтування</i>
----------------------	----------------------

<i>Публічна дипломатія</i>	Зосереджений на взаємодії з громадськістю інших країн для формування позитивного іміджу ЄС, роз'яснення його політик і цінностей, а також сприяння міжкультурному розумінню. Публічна дипломатія включає культурні обміни, освітні програми, наукові співпраці та спонсорство культурних заходів.
<i>Корпоративні комунікації</i>	Стратегічні корпоративні комунікації ЄС зосереджені на підтримці його репутації та іміджу, а також на інформуванні про діяльність і досягнення ЄС серед громадян членських країн. Це включає регулярне спілкування через вебсайти, соціальні медіа, прес-релізи та інші офіційні публікації
<i>Кризові комунікації</i>	В умовах криз, таких як політичні конфлікти, природні катастрофи або здоров'я громадськості (наприклад, пандемія COVID-19), ЄС впроваджує стратегічні кризові комунікації для управління інформацією, заспокоєння громадськості та координації відповідей.
<i>Комунікації для залучення</i>	Ці комунікації спрямовані на залучення громадськості до діалогу та процесів прийняття рішень у ЄС. Вони включають організацію публічних консультацій, робочих груп, форумів та інших платформ для взаємодії з громадянами ЄС.
<i>Комунікація політичних ініціатив</i>	Стратегічні комунікації, які пояснюють і просувають політичні ініціативи ЄС, такі як законодавчі пропозиції, політичні реформи чи міжнародні угоди. Вони мають на меті інформування стейкхолдерів

Стратегічні комунікації Європейського Союзу в контексті розширення відіграють критично важливу роль у залученні нових країн-кандидатів, підтримці стабільності в регіоні та зміцненні образу ЄС як єдиного політичного та економічного блоку. З точки зору формування нового світового порядку стратегічні комунікації дещо відрізняються за своїми методами реалізації та сферою впливу (рис. 3.1).

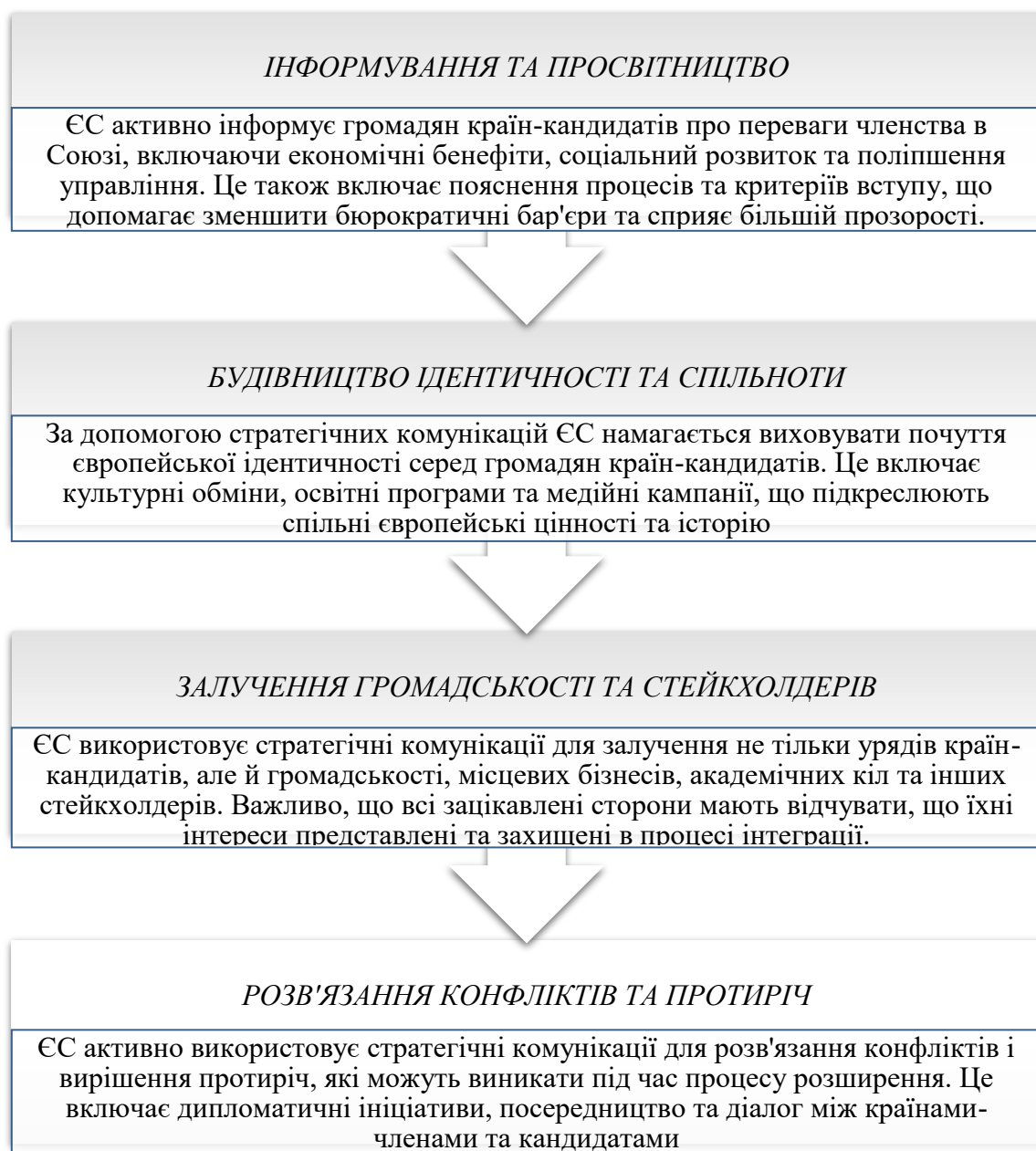

Рис. 3.1 Стратегічні комунікації з точки зору формування нового світового порядку [37]

Стратегічні комунікації Європейського Союзу (ЄС) впливають на формування нового світового порядку через активну взаємодію з різними країнами та регіонами світу. Зокрема, конкретні приклади, які демонструють цю роль:

1. Угода про асоціацію з Україною. ЄС використовував стратегічні комунікації для підтримки демократичних змін в Україні, особливо після Революції Гідності у 2014 році. Комунікаційні зусилля були спрямовані на пояснення переваг Угоди про асоціацію, підтримку економічних реформ та просування європейських

стандартів у країні. Ці комунікації допомагають Україні інтегруватися у європейські структури, що є частиною ширшої стратегії ЄС щодо стабілізації Східної Європи.

2. Енергетична політика та Північний потік-2. ЄС використовує стратегічні комунікації для обговорення та регулювання ключових питань енергетичної безпеки, зокрема залежності від російського газу через проекти, як Північний потік-2. ЄС активно комунікує з Німеччиною та іншими країнами-членами щодо необхідності диверсифікації джерел енергії, що сприяє зміцненню енергетичної незалежності й безпеки в регіоні.

3. Комунікаційні кампанії в Африці. ЄС інвестує в стратегічні комунікації в Африці, спрямовані на сприяння стабільності, розвитку та взаємодії. Наприклад, у Сахельському регіоні ЄС сприяє мирним ініціативам та проектам через цілеспрямовані комунікаційні кампанії, які пояснюють місцевому населенню переваги співпраці з ЄС.

4. Балканська інтеграція. ЄС активно використовує стратегічні комунікації на Західних Балканах для підтримки євроінтеграційних процесів у таких країнах, як Сербія, Чорногорія та Албанія. Комунікаційні зусилля зосереджені на поясненні переваг членства в ЄС, підтримці реформ, покращенні управлінських практик та зміцненні демократії [38].

Ці приклади показують, як ЄС використовує стратегічні комунікації для формування міжнародної політики, сприяння регіональній стабільності та зміцненню свого впливу у світі, що відображає зміни у новому світовому порядку.

Створення системи, що відображає роль стратегічних комунікацій ЄС у формуванні нового світового порядку в контексті розширення ЄС, може допомогти систематизувати розуміння взаємодій між різними факторами, які наведені в таблиці 3.2.

Фактори, які відображають комплексну системи, щодо стратегічних комунікацій ЄС у формуванні нового світового порядку в контексті розширення [40]

Фактор	Характеристика
Цілі стратегічних комунікацій ЄС	<ol style="list-style-type: none"> 1. Промоція основних європейських цінностей у країнах-кандидатах та партнерських країнах. 2. Пояснення економічних переваг членства у ЄС та сприяння спільним проектам. 3. Комунікація про заходи ЄС для забезпечення стабільності та безпеки в регіоні. 4. Роз'яснення політик ЄС у сфері зміни клімату та сталого розвитку.
Аудиторії стратегічних комунікацій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Забезпечення підтримки реформ на урядовому рівні. 2. залучення громадськості до європейських ініціатив та процесів. 3. Підтримка міжнародної співпраці та розвитку стосунків 4. Роз'яснення та популяризація політик ЄС через ЗМІ.
Механізми стратегічних комунікацій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розробка та реалізація інформаційних кампаній для пояснення політик та ініціатив ЄС. 2. Використання культурних та освітніх обмінів для підтримки міжкультурного діалогу. 3. Ведення діалогу з ключовими зацікавленими сторонами для забезпечення підтримки та участі. 4. Реагування на кризи та конфлікти для захисту інтересів та іміджу ЄС.
Очікувані результати	<ol style="list-style-type: none"> 1. Впровадження європейських демократичних норм і стандартів у політичні системи країн-кандидатів. 2. Сприяння економічному розвитку через інтеграцію ринків та спільні інвестиції. 3. Зміцнення регіональної безпеки та стабільності через спільні зусилля та політики. 4. Підвищення рівня освіти, охорони здоров'я та екологічної свідомості серед населення.

Вважаємо, що стратегічні комунікації ЄС відіграють ключову роль у формуванні нового світового порядку. Вони слугують інструментом для реалізації зовнішньої політики ЄС, впливаючи на глобальні економічні, політичні та соціальні процеси. Ці комунікації сприяють просуванню цінностей та принципів ЄС, таких як демократія, верховенство права, права людини та сталий розвиток, на міжнародному рівні.

ЄС використовує стратегічні комунікації для зміцнення своїх позицій у міжнародних організаціях, таких як ООН, НАТО та Світова організація торгівлі, що дозволяє йому впливати на глобальні політичні рішення. Одним із інструментів є публічна дипломатія, яка спрямована на побудову позитивного іміджу ЄС за кордоном та формування дружніх відносин з іншими країнами.

Крім того, стратегічні комунікації ЄС сприяють боротьбі з дезінформацією та пропагандою, що є особливо важливим в умовах сучасних гібридних загроз. ЄС активно розвиває ініціативи з медіаграмотності та підтримки незалежних медіа у сусідніх країнах, що сприяє створенню більш стійких та прозорих інформаційних середовищ.

На економічному рівні стратегічні комунікації сприяють залученню інвестицій та зміцненню торговельних зв'язків. ЄС просуває свої стандарти та регуляції, що створює умови для більш тісної економічної інтеграції з іншими країнами та регіонами, що в свою чергу впливає на глобальну економічну структуру.

На соціальному рівні ЄС використовує стратегічні комунікації для підтримки прав людини та сприяння соціальному розвитку. Програми технічної допомоги та обміну досвідом сприяють підвищенню рівня життя у країнах-партнерах та формуванню соціально-економічних умов, сприятливих для стабільності та розвитку.

У відносинах між ЄС та Україною стратегічні комунікації активно розвиваються через саміти Україна-ЄС. На цих зустрічах обговорюються ключові питання, такі як економічні реформи, боротьба з корупцією, енергетична безпека та захист прав людини. ЄС надає Україні значну фінансову допомогу та технічну підтримку для реалізації реформ, спрямованих на досягнення європейських

стандартів. Офіційні візити високопосадовців ЄС, зокрема президента Європейської комісії та інших ключових осіб, демонструють постійну підтримку з боку ЄС та зміцнюють політичний діалог. Важливими є також заяви та резолюції Європарламенту, які підтримують євроінтеграційні прагнення України.

24-й Саміт Україна-ЄС відбувся 3 лютого 2023 року у Києві та розглядав питання прискорення євроінтеграції України, енергетичної безпеки, військової та гуманітарної підтримки з боку ЄС, співпраці у сфері цифрової економіки. Урсула фон дер Ляєн і Шарль Мішель підкреслили важливість подальшої підтримки реформ в Україні з боку ЄС у протистоянні російській агресії, поглиблення економічної інтеграції та подальше зміцнення політичного партнерства.

Стратегічні комунікації між ЄС та Молдовою також є важливими для просування євроінтеграції. ЄС активно підтримує Молдову у впровадженні реформ у сфері правосуддя, боротьби з корупцією та зміцнення демократичних інститутів. Резолюції Європарламенту визнають прогрес Молдови та закликають до подальшої підтримки. Офіційні візити та заяви з боку європейських лідерів підтверджують стратегічну важливість Молдови для ЄС і підсилюють політичний діалог.

Саміт ЄС-Молдова відбувся 24 червня 2022 року у Брюсселі на якому було обговорено перспективи євроінтеграції Молдови, підтримки демократичних реформ, боротьби з корупцією та економічного розвитку. Особлива увага приділялася енергетичній безпеці та стійкості. Президентка Майя Санду підтвердила готовність Молдови до поглиблення співпраці з ЄС і наголосила на важливості підтримки з боку ЄС у здійсненні ключових реформ.

На зустрічі в рамках Східного партнерства та самітів ЄС, яка відбулася 15 грудня 2022 року обговорювалися питання політичних та економічних реформ, інтеграції до європейського ринку, підтримки демократії та прав людини. ЄС підтвердив свою підтримку євроінтеграційним прагненням Молдови та високо оцінив зусилля країни у впровадженні реформ.

У Грузії стратегічні комунікації з ЄС також активно розвиваються. Під час офіційних візитів європейських лідерів до Грузії підкреслюється підтримка реформ, спрямованих на зміцнення демократії, економічного розвитку та прав людини.

Саміт ЄС-Грузія, який відбувся 28 лютого 2023 року на якому відбулося обговорення перспектив євроінтеграції Грузії, підтримки демократичних реформ, боротьби з корупцією та економічного розвитку. Особлива увага приділялася енергетичній безпеці та регіональній стабільності. Лідери ЄС підтвердили підтримку реформ у Грузії та її євроінтеграційних прагнень. Президентка Саломе Зурабішвілі підкреслила готовність Грузії до подальшої співпраці з ЄС та виконання необхідних реформ.

Законопроект про «іноагентів» у Грузії, відомий як закон «Про прозорість іноземного впливу», був представлений у парламенті Грузії на початку 2023 року. Цей законопроект передбачав обов'язкову реєстрацію будь-яких організацій, які отримують понад 20% фінансування з-за кордону, як «іноземних агентів».

Законопроект нагадував аналогічний закон, прийнятий у росії у 2012 році, який використовувався для переслідування незалежних ЗМІ та неурядових організацій. ЄС вважав, що грузинський законопроект міг би обмежити свободу слова та асоціації, що є фундаментальними цінностями демократичного суспільства.

Прийняття такого закону суперечить європейським стандартам прав людини та демократичним принципам, які Грузія зобов'язалася дотримуватися на шляху до євроінтеграції. ЄС вбачав у цьому законопроекті крок назад у процесі демократичних реформ.

Європейський Союз, а також США та інші міжнародні партнери висловили занепокоєння щодо цього законопроекту. Вони наголосили на тому, що прийняття такого закону може підірвати демократичні інституції та перешкоджати подальшому просуванню Грузії на шляху до євроінтеграції. Зокрема, високий представник ЄС з питань закордонних справ Жозеп Боррель заявив, що цей законопроект «несумісний з цінностями ЄС та стандартами демократії» [40].

Отже, стратегічні комунікації ЄС відіграють важливу роль у формуванні нового світового порядку, просуваючи європейські цінності, зміцнюючи міжнародні зв'язки та сприяючи глобальній стабільності та розвитку. Вони дозволяють ЄС ефективно реагувати на сучасні виклики та загрози, формуючи більш справедливий та стабільний світовий порядок.

3.2 Цифрова трансформація як ключовий виклик для потенційних країн-кандидатів до членства в ЄС

Цифрова трансформація є ключовим викликом для потенційних країн-кандидатів до членства в Європейському Союзі (ЄС). У сучасних умовах глобалізації та стрімкого розвитку інформаційних технологій, інтеграція в цифровий простір ЄС стає невід'ємною складовою процесу вступу.

Країни-кандидати повинні відповідати високим стандартам ЄС у сфері цифрової інфраструктури, кібербезпеки, електронного урядування та цифрової економіки. Ці стандарти охоплюють широке коло аспектів, від правових та регуляторних вимог до практичної реалізації інноваційних рішень та забезпечення цифрової інклюзії [41].

Програма «Цифрова Європа» (Digital Europe Programme) є однією з ключових ініціатив Європейського Союзу, яка фінансується у межах багаторічної фінансової рамки MFF – Multiannual Financial Framework. Ця програма була розроблена для підтримки та прискорення цифрової трансформації економік та суспільств країн-членів ЄС. Програма стартувала у 2021 році і має тривати до 2027 року.

Таблиця 3.3

Обґрунтування основних цілей програми «Цифрова Європа» [41]

Ціль	Характеристика
Підтримка розвитку високопродуктивних обчислень	Це забезпечення доступу до найсучасніших обчислювальних ресурсів для європейських користувачів.
Розвиток штучного інтелекту (AI)	Інвестиції в масштабні IT-ресурси та дані для тренування та тестування алгоритмів штучного інтелекту.
Забезпечення кібербезпеки	Підтримка розробки і впровадження надійних кібербезпечних технологій, продуктів та послуг.
Розвиток розширених цифрових навичок	Організація курсів та тренінгів для підвищення рівня цифрових навичок серед населення ЄС, щоб забезпечити висококваліфіковані спеціалісти у сфері цифрових технологій.
Впровадження цифрових технологій у публічних службах	Сприяння цифровізації публічних служб з метою підвищення їх ефективності та доступності для громадян.

Бюджет програми «Цифрова Європа» на період з 2021 по 2027 рік складає приблизно 7.5 мільярдів євро. Це інвестиції відіграють важливу роль у стимулюванні технологічного розвитку й цифрової конкурентоспроможності Європи на глобальному рівні.

High Performance Computing (HPC), або високопродуктивні обчислення, є критично важливим компонентом у сфері цифрової трансформації, особливо в контексті розширення Європейського Союзу (ЄС). HPC включає використання суперкомп'ютерів та обчислювальних класів для вирішення складних наукових, технічних або бізнес-задач, які вимагають величезної кількості обчислювальних ресурсів [42].

Стратегія щодо створення європейської дата-економіки є комплексним підходом, що включає регулятивні, технологічні, освітні та безпекові аспекти. Це не тільки сприяє цифровій трансформації в межах існуючих країн ЄС, але й відкриває нові можливості для країн, що прагнуть приєднатися до цього блоку, створюючи єдиний і сильний цифровий ринок в Європі.

Орган європейських регуляторів електронних зв'язків (BEREC, Body of European Regulators for Electronic Communications) відіграє ключову роль у контексті розширення Європейського Союзу та його цифрової трансформації. BEREC було створено з метою забезпечення спільного регулювання електронних зв'язків у межах ЄС, підтримки справедливої конкуренції, забезпечення високої якості послуг та захисту прав споживачів [43].

Концепція «розумних міст» (smart cities) стала однією з ключових рушіїв нової промислової політики Європейського Союзу, особливо в контексті його розширення та цифрової трансформації. Розумні міста використовують цифрові технології для покращення управління міськими ресурсами, зменшення витрат і енергоспоживання, а також для підвищення якості життя мешканців.

ЄС розглядає розвиток розумних міст як можливість для стимулювання інновацій та створення нових промислових можливостей у секторах, пов'язаних з цифровими технологіями, зеленою економікою і урбаністичним розвитком. Це

включає інвестиції в IT-інфраструктуру, таку як широкопasmовий доступ до інтернету, системи збору та аналізу даних, автоматизацію управління міськими послугами та розробку екологічно чистих транспортних рішень.

Отже, цифрова трансформація становить один із ключових викликів для потенційних країн-кандидатів до членства в Європейському Союзі з кількох причин, які відображені на рис. 3.2

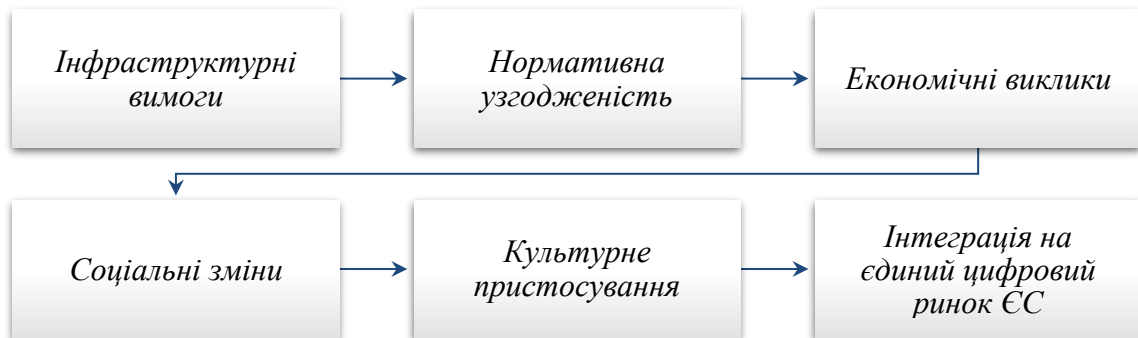

Рис. 3.2 Причини завдяки яким цифрова трансформація становить один із ключових викликів для потенційних країн-кандидатів до членства в Європейському Союзі [41]

Цифрова трансформація вимагає значних інвестицій у телекомунікаційну інфраструктуру, таку як широкопasmовий інтернет та мобільний зв'язок. Для багатьох країн-кандидатів, особливо тих, що мають віддалені або сільські регіони, це може бути складним і дорогим завданням.

Цифрова трансформація є ключовим викликом для потенційних країн-кандидатів до членства в Європейському Союзі (ЄС), впливаючи на їхню готовність відповідати високим стандартам ЄС у сфері цифрової інфраструктури, кібербезпеки, електронного урядування та цифрової економіки. Відповідність цим стандартам є критичною умовою для інтеграції до ЄС, оскільки цифрова трансформація сприяє не лише економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності, але й забезпеченню прозорості, ефективності та інклюзивності державних інститутів.

Вважаємо, що успішне впровадження цифрової трансформації в країнах-кандидатах може стати каталізатором для більш швидкої та ефективної інтеграції в

ЄС. Водночас, цифрова трансформація вимагає значних інвестицій, стратегічного планування та координації зусиль як на національному, так і на міжнародному рівнях. Для країн, що прагнуть приєднатися до ЄС, це означає необхідність модернізації цифрової інфраструктури, розробки та впровадження національних стратегій цифровізації, а також адаптації законодавства до європейських стандартів.

З точки зору перспектив формування нового світового порядку в контексті розширення ЄС, цифрова трансформація може стати важливим інструментом для зміцнення глобальної позиції ЄС. Інтеграція нових членів з розвинутою цифровою інфраструктурою та сучасними технологіями підсилює колективний потенціал Союзу, дозволяючи йому ефективніше конкурувати на глобальній арені. Це також сприяє поширенню європейських цінностей, таких як демократичні принципи, права людини та верховенство права, у цифровому середовищі, що є важливим фактором для забезпечення глобальної стабільності та безпеки.

Крім того, цифрова трансформація може сприяти розвитку інноваційних рішень, що відповідають сучасним викликам, таким як зміна клімату, енергетична безпека та охорона здоров'я. Це створює додаткові можливості для економічного зростання та підвищення якості життя громадян, як у країнах-кандидатах, так і в ЄС загалом. Однак, реалізація цих перспектив вимагає тісної співпраці між ЄС та країнами-кандидатами, обміну знаннями та досвідом, а також спільного вирішення проблем, що виникають у процесі цифрової трансформації.

Цифрова трансформація значно впливає на формування нових правил у світовому порядку, особливо в контексті розширення Європейського Союзу. Цей процес включає технологічні інновації, зміни в економічних моделях, посилення інформаційної безпеки та розвиток цифрової економіки. Ось кілька ключових аспектів, як цифрова трансформація формує нові правила у світовому порядку:

1. Економічна інтеграція та розвиток цифрової економіки

Цифрова трансформація сприяє створенню єдиного цифрового ринку в ЄС, що полегшує торгівлю та економічну інтеграцію між країнами-членами та кандидатами. Це включає стандартизацію цифрових послуг, електронну комерцію, спільні платформи для ведення бізнесу та інноваційні технології. Розширення ЄС може

виграти від цих змін, оскільки нові члени зможуть швидше інтегруватися в спільний ринок, отримуючи доступ до цифрової інфраструктури та технологій.

2. Зміцнення інформаційної безпеки та кіберзахисту

Зі зростанням цифровізації зростає й важливість кібербезпеки. ЄС активно працює над створенням загальноєвропейських стандартів та політик у сфері інформаційної безпеки. Нові країни-члени також зобов'язані адаптувати свої системи до цих стандартів, що зміцнює загальну безпеку Союзу. Це включає обмін інформацією про кіберзагрози, розвиток спільних захисних інструментів та проведення навчань з кібербезпеки.

3. Інновації та науково-технічний розвиток

Цифрова трансформація сприяє розвитку інноваційних технологій, що може стати стимулом для науково-технічного прогресу в нових країнах-членах ЄС. Програми ЄС, такі як Horizon Europe, забезпечують фінансування досліджень та інновацій, дозволяючи країнам-кандидатам брати участь у міжнародних науково-дослідних проектах. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності та технологічного рівня цих країн.

4. Підвищення прозорості та боротьба з корупцією

Цифрові технології дозволяють підвищити прозорість державного управління та ефективність боротьби з корупцією. Електронні уряди, системи електронних тендерів та цифрові платформи для громадян забезпечують відкритий доступ до інформації та підзвітність державних органів. Ці заходи допомагають новим країнам-членам ЄС зміцнити демократичні інститути та верховенство права.

5. Соціальна трансформація та цифрова інклюзія

Цифрова трансформація змінює соціальні структури, забезпечуючи доступ до цифрових послуг для широких верств населення. Програми цифрової інклюзії спрямовані на те, щоб усі громадяни, незалежно від їхнього місця проживання або соціального статусу, мали доступ до інтернету та цифрових навичок. Це сприяє соціальній інтеграції, знижуючи цифровий розрив між різними регіонами та соціальними групами.

6. Формування нових міжнародних норм та стандартів

ЄС активно бере участь у формуванні глобальних стандартів у сфері цифрових технологій, кібербезпеки та захисту даних. Нові країни-члени ЄС приймають ці стандарти, що сприяє їх інтеграції у глобальну цифрову економіку. Це також зміцнює позиції ЄС як глобального лідера у сфері цифрових технологій та регулювання.

Таким чином, цифрова трансформація є не лише викликом, але й важливою можливістю для країн-кандидатів до членства в ЄС, яка може сприяти їхній інтеграції та зміцненню позицій ЄС у новому світовому порядку. Важливо, щоб ці країни активно працювали над адаптацією до цифрових стандартів ЄС, використовуючи цей процес як шанс для всебічного розвитку та прогресу.

3.3 Перспективи формування нової безпекової моделі світового порядку в контексті розширення

Розширення ЄС відіграє ключову роль у формуванні нового світового порядку, оскільки змінює геополітичну мапу та створює нові можливості для глобального впливу. Приєднання нових країн до ЄС розширює кордони Союзу, збільшуючи його економічну та політичну вагу. Це зміцнює позиції ЄС у міжнародних організаціях, таких як ООН, Світова організація торгівлі (СОТ) та інші глобальні форуми, де ЄС може просувати свої інтереси та цінності. Вступ нових членів також сприяє стабілізації регіону, зменшуючи ризики конфліктів та підвищуючи рівень безпеки.

Економічний вплив розширення ЄС значний, оскільки нові члени приносять додаткові ринки збуту, ресурси та робочу силу. Це стимулює економічне зростання як у нових країнах-членах, так і в усьому Союзі, підвищуючи конкурентоспроможність ЄС на світовій арені. Економічна інтеграція сприяє входженню нових ринків до єдиного ринку ЄС, що полегшує торгівлю та інвестиції. Результатом є зміцнення внутрішнього ринку та підвищення його стійкості до економічних криз.

Політичний вплив також є важливим аспектом розширення ЄС. Вступ нових країн сприяє поширенню демократичних цінностей, верховенства права та захисту прав людини. Ці принципи є основою політики ЄС і дають змогу новим членам

розвиватися за демократичними стандартами, що сприяє стабільності та процвітанню. Крім того, розширення зміцнює політичні союзи та підвищує здатність ЄС протистояти зовнішнім загрозам, забезпечуючи м'яку силу в глобальному контексті.

Формування нової безпекової моделі світового порядку в контексті розширення Європейського Союзу є відповіддю на зростаючі глобальні виклики та невизначеність у міжнародних відносинах. Нова модель передбачає більшу інтеграцію політики безпеки та оборони між країнами-членами ЄС, а також посилення зовнішніх кордонів і механізмів співпраці.

Із приєднанням нових держав до ЄС, відбувається розширення не лише геополітичного впливу, але й зміцнення спільної безпекової політики, яка стає більш координованою та єдиною. Збільшення кількості держав членів сприяє встановленню нових стандартів у сфері кібербезпеки, захисту критичної інфраструктури, а також спільній відповіді на природні катастрофи та гуманітарні кризи.

ЄС також активно працює над формуванням мультилатеральних зв'язків із іншими світовими лідерами для забезпечення стабільності в міжнародному масштабі. Це означає не тільки військову співпрацю, а й дипломатичну взаємодію та спільні зусилля у боротьбі з транснаціональними загрозами, такими як тероризм та організована злочинність.

Особлива увага приділяється також енергетичній безпеці, оскільки залежність від одних джерел енергії стає все більш ризикованою стратегією. Розвиток альтернативних та відновлюваних джерел енергії, а також створення єдиної енергетичної мережі в межах ЄС, забезпечує енергетичну незалежність та стабільність.

Формування нової безпекової моделі світового порядку в контексті розширення ЄС може бути проілюстровано на прикладі конкретних двосторонніх та багатосторонніх угод між країнами. Ці угоди можуть стосуватися різних аспектів, від військової співпраці до економічної інтеграції та спільного реагування на екологічні виклики, зокрема:

1. Угода про Асоціацію між ЄС та Україною, яка не тільки створює рамки для політичного діалогу і економічної інтеграції, але й включає важливі положення про безпеку. Ці положення передбачають зміцнення співпраці в боротьбі з організованою злочинністю, кібербезпекою, та забезпечення енергетичної безпеки, яка є критично важливою для стабільності регіону.

2. Шенгенська угода, яка сприяє вільному пересуванню громадян між країнами-членами ЄС, але в той же час вимагає зміцнення зовнішніх кордонів та підвищення спільних стандартів безпеки. Розширення Шенгенської зони на нові країни спонукає до розвитку співпраці у сфері керування кордонами та міграції.

3. Спільна політика ЄС у сфері оборони, яка стає все більш актуальною у світлі глобальних безпекових викликів. Після вступу в дію Лісабонського договору ЄС отримав більше можливостей для розвитку спільної оборонної політики та співпраці з НАТО, що також може бути частиною нової безпекової моделі світового порядку.

4. Враховуючи екологічні виклики, такі угоди, як Паризька кліматична угода, набувають особливого значення. ЄС відіграє провідну роль у виконанні цих зобов'язань, включаючи просування сталого розвитку і переходу до низьковуглецевої економіки, що також може стати моделлю для країн-кандидатів та нових членів ЄС [44].

Перспективи розширення Європейського Союзу (ЄС) з точки зору нової безпекової політики можна розглядати на прикладі декількох конкретних країн, які зараз є кандидатами на вступ або потенційними кандидатами. Розглянемо такі країни, як Україна, Грузія, Молдова та країни Західних Балкан (Сербія, Чорногорія) (таблиця 3.4).

Таблиця 3.4

Перспективи розширення Європейського Союзу (ЄС) з точки зору нової безпекової політики [32]

<i>Назва країни</i>	<i>Перспективи розширення</i>
Україна	У контексті російської агресії, безпекова ситуація в Україні є критично важливою для всієї Європи. ЄС зацікавлений у стабілізації регіону, що

	може включати підтримку реформ у сфері безпеки та оборони, а також інтеграцію України до спільних оборонних механізмів ЄС. Це також може сприяти енергетичній безпеці, враховуючи ключове геополітичне положення України.
<i>Грузія</i>	Грузія показала значний прогрес у впровадженні європейських стандартів і активно працює над вступом до ЄС. Посилення безпекової співпраці з Грузією може сприяти стабільності на Кавказі та покращити контроль над транскавказькими коридорами, що має важливе значення для енергетичної безпеки Європи.
<i>Молдова</i>	Як і Україна, Молдова знаходиться у стратегічно важливому регіоні. Її стабілізація і інтеграція до ЄС можуть допомогти зменшити російський вплив у регіоні та забезпечити більшу безпеку для Європейського енергетичного співтовариства.
<i>Країни Західних Балкан (Сербія, Чорногорія)</i>	Для країн Західних Балкан євроінтеграція є шляхом до регіональної стабільності та співпраці. ЄС вкладає значні ресурси в регіональну безпеку, боротьбу з організованою злочинністю і корупцією, а також у сприяння врегулюванню конфліктів.

Розширення ЄС з точки зору нової безпекової політики може допомогти зміцнити зовнішні кордони, покращити регіональну стабільність, і стимулювати більш тісну військову та енергетичну співпрацю. Однак це також вимагатиме від нових країн-членів відповідності європейським стандартам у сфері законодавства, прав людини та демократичних інститутів.

Рис. 3.3 Елементи нової безпекової моделі для модернізації світового порядку в контексті розширення Європейського Союзу

Більш детально характеризуючи елементи нової безпекової моделі варто відзначити, що Європейський Союз підтримує ідею багатосторонніх відносин та міжнародної співпраці. Нова модель передбачає активізацію ролі міжнародних організацій (наприклад, ООН, ОБСЄ) та регіональних блоків (наприклад, АСЕАН, Африканський Союз) у вирішенні глобальних безпекових питань.

Розширення ЄС сприяє створенню ширших коаліцій для вирішення загальних безпекових викликів, таких як тероризм, кіберзлочинність, енергетична безпека і кліматичні зміни. Це включає розробку спільних механізмів реагування і попередження криз [44].

ЄС розширює політику сусідства, що забезпечує стабілізацію і безпеку на своїх кордонах. Це означає поглиблення співпраці з країнами-сусідами через економічні угоди, політичний діалог і співробітництво у сфері безпеки.

Стратегія енергетичної безпеки в новій моделі включає диверсифікацію джерел і маршрутів поставок енергії, розвиток відновлювальної енергетики та зміцнення енергетичної інфраструктури.

Зобов'язання до захисту прав людини та гуманітарних стандартів залишається важливою частиною зовнішньої політики ЄС, що включає зусилля щодо захисту цивільних осіб у конфліктних зонах і підтримки міжнародних прав людини.

Зміцнення кібербезпеки через співпрацю між країнами-членами та іншими партнерами для захисту критичної інфраструктури та приватності особистих даних.

Підвищення рівня екологічної безпеки шляхом інтеграції екологічних питань в політику безпеки і сприяння міжнародним зусиллям зі зменшення викидів парникових газів і адаптації до зміни клімату.

Ця модель передбачає інтеграцію нових членів в єдиний європейський безпековий простір, підтримку міжнародного правопорядку і співпрацю для створення стабільнішого і безпечнішого глобального середовища.

Перспективи формування нової безпекової моделі світового порядку в контексті розширення ЄС значною мірою залежать від укладання двосторонніх безпекових угод між ЄС та країнами-партнерами. Україна активно підписує такі угоди з державами-членами ЄС, що має значне значення як для України, так і для інших країн-підписантів та для самого ЄС.

Для України ці угоди мають критичне значення з огляду на її геополітичне положення та поточну безпекову ситуацію. Вони сприяють зміцненню обороноздатності України, забезпечуючи доступ до сучасних технологій, військової техніки та професійної підготовки. Це підвищує спроможність України протистояти зовнішнім загрозам та сприяє її інтеграції до європейської безпекової архітектури. Крім того, такі угоди демонструють міжнародну підтримку України, що є важливим фактором у забезпеченні її суверенітету та територіальної цілісності.

Для інших країн, які підписують двосторонні безпекові угоди з ЄС, це також має значне значення. По-перше, вони отримують доступ до спільних програм та ресурсів ЄС, що сприяє підвищенню їх власної безпеки. По-друге, такі угоди укріплюють їх політичні та економічні зв'язки з ЄС, що є важливим у контексті

їхнього потенційного вступу до Союзу. Зокрема, країни-кандидати можуть використовувати ці угоди як засіб для демонстрації своєї готовності до виконання зобов'язань, які передбачають членство в ЄС.

Україна активно підписує двосторонні безпекові угоди з країнами Європейського Союзу, зміцнюючи таким чином свою обороноздатність та інтеграцію до європейської безпекової системи. Один із найбільш знакових прикладів – угода між Україною та Польщею, підписана у 2022 році, яка передбачає посилення військової співпраці, обмін розвідувальною інформацією та спільні навчання. Це партнерство дозволяє Україні отримувати сучасне військово-обладнання та технічну підтримку, а Польщі – зміцнювати свої східні кордони.

Іншим важливим прикладом є угода між Україною та Литвою, укладена в 2023 році. Ця угода передбачає спільні заходи щодо кібербезпеки, що є надзвичайно актуальним у контексті сучасних гібридних загроз. Литва надає Україні технологічну допомогу та підтримку у розбудові національної системи кіберзахисту, що суттєво підвищує стійкість України до кібератак.

Ще один приклад – угода з Румунією, яка була підписана у 2023 році. Ця угода спрямована на посилення співпраці у військово-морській сфері, що має особливе значення для безпеки в Чорноморському регіоні. Українські та румунські військові проводять спільні навчання та патрулювання, що сприяє підвищенню безпеки на морі та забезпеченню свободи навігації.

Угоди з іншими країнами ЄС, такими як Естонія та Чехія, також відіграють важливу роль у зміцненні оборонних можливостей України. Естонія надає технічну підтримку та проводить тренінги для українських кіберспеціалістів, тоді як Чехія постачає військову техніку та обладнання. Ці партнерства не лише підвищують обороноздатність України, але й зміцнюють колективну безпеку в Європі.

Дані двосторонні угоди мають стратегічне значення для України, оскільки вони забезпечують доступ до передових військових технологій, підвищують оперативну сумісність з силами НАТО та сприяють інтеграції в європейські безпекові структури. Для країн-підписантів ці угоди дозволяють зміцнити свої оборонні спроможності, забезпечити стабільність на східних кордонах та підтримати Україну у протидії

зовнішнім загрозам. Для ЄС ці угоди сприяють створенню більш стабільної та безпечної Європи, що є важливим фактором у формуванні нового світового порядку. У третьому розділі моєї дипломної роботи буде детально розглянуто конкретні приклади цих угод та їх вплив на безпекову ситуацію в регіоні, що дозволить оцінити їх роль у зміцненні позицій ЄС на глобальному рівні.

Перспективи формування нової безпекової моделі світового порядку в контексті розширення Європейського Союзу значною мірою залежать від ефективності практичного впровадження двосторонніх безпекових угод. Ці угоди створюють основу для посилення співпраці у сфері оборони, кібербезпеки та військової підготовки, що є важливими складовими колективної безпеки в Європі.

Одним із ключових практичних аспектів є спільні військові навчання, які проводяться між країнами ЄС та Україною. Наприклад, щорічні навчання "Rapid Trident", які залучають військовослужбовців з різних країн-членів НАТО, зокрема Польщі, Литви, Румунії та інших. Ці навчання спрямовані на підвищення оперативної сумісності, обмін досвідом та вдосконалення навичок у проведенні спільних операцій. Вони дозволяють українським військовим адаптуватися до стандартів НАТО, що є важливим кроком на шляху до інтеграції в європейські безпекові структури.

Іншим важливим практичним аспектом є обмін розвідувальною інформацією. Угоди з Польщею та Литвою передбачають регулярний обмін даними про потенційні загрози, що дозволяє оперативно реагувати на виклики безпеці. Це сприяє підвищенню ситуаційної обізнаності та координації дій між країнами, що є важливим для запобігання конфліктам та забезпечення стабільності в регіоні.

Також важливим аспектом є розвиток кібербезпеки. У рамках угод з Естонією та Литвою Україна отримує технічну допомогу та підтримку у створенні та вдосконаленні національної системи кіберзахисту. Це включає тренінги для українських фахівців, надання сучасного обладнання та технологій, а також спільні кібернавчання. Ці заходи сприяють підвищенню стійкості України до кіберзагроз та забезпечують захист критичної інфраструктури.

Практична реалізація двосторонніх угод також включає матеріально-технічну допомогу. Наприклад, Чехія та Польща постачають Україні військову техніку та обладнання, що підвищує обороноздатність українських збройних сил. Це дозволяє Україні зміцнити свої позиції у протистоянні зовнішнім загрозам та сприяє стабільності в регіоні.

Окрім цього, важливою складовою є розвиток інфраструктури та логістики. Спільні проекти з модернізації військових баз, аеродромів та транспортних шляхів забезпечують більш ефективне переміщення військ та техніки, що є критичним для швидкого реагування на загрози.

Отже, з практичної точки зору, укладання та реалізація двосторонніх безпекових угод сприяє формуванню нової безпекової моделі світового порядку, де ЄС виступає як гарант стабільності та безпеки. Це зміцнює його позиції на глобальній арені, підвищує довіру до європейських інститутів та сприяє більш тісній інтеграції нових членів. У третьому розділі моєї дипломної роботи буде докладно проаналізовано конкретні приклади таких угод та їх вплив на безпекову ситуацію в регіоні, що дозволить оцінити їх роль у формуванні нової безпекової моделі світового порядку.

ВИСНОВКИ

Розширення Європейського Союзу і його вплив на формування нового світового порядку відображається у зміцненні глобального впливу Союзу, збільшенні його економічної та політичної ваги, поширенні демократичних цінностей та сприянні стабільності у регіоні. Цей процес сприяє співпраці між країнами, розвитку важливих глобальних партнерств та зміцненню міжнародної правової системи. В результаті розширення ЄС може сприяти формуванню більш стабільного, рівноправного та справедливого світового порядку, де країни спільно

працюватимуть над розв'язанням спільних проблем та досягненням глобальних цілей.

Під час написання кваліфікаційної роботи було розглянуто ключові передумови становлення та еволюції Європейського Союзу, охарактеризовано особливості нормативно-правового забезпечення його функціонування, досліджено поняття євроінтеграції та її роль у процесі формування світового порядку. Встановлено, що ЄС виник як відповідь на потребу у стабільності та економічній співпраці після Другої світової війни, а його еволюція супроводжувалася укладенням ключових договорів, які забезпечили інституційну та правову основу для інтеграції.

Особливу увагу приділено нормативно-правовому забезпеченню ЄС, що включає основоположні договори та акти, які регламентують його діяльність. Виявлено, що правова база ЄС є гнучкою та адаптивною до змін, що дозволяє забезпечувати ефективне функціонування Союзу в умовах глобальних викликів.

Євроінтеграція розглянута як важливий процес, що сприяє формуванню нового світового порядку, де ЄС виступає як потужний глобальний гравець, який просуває цінності демократії, прав людини та верховенства права. Показано, що євроінтеграція не тільки зміцнює внутрішню єдність Союзу, але й впливає на глобальну політику, економіку та безпеку.

Обґрунтовано перспективи приєднання до ЄС країн-кандидатів, таких як Україна, Молдова та Грузія, та їх вплив на глобальне політичне середовище. Виявлено, що інтеграція цих країн сприяє зміцненню регіональної безпеки, економічного розвитку та політичної стабільності. Порівняльний аналіз досвіду країн-кандидатів щодо інтеграції до ЄС дозволив виявити як успішні приклади, так і проблеми, що виникали під час цього процесу, та шляхи їх вирішення.

Проаналізовано напрями політики та рішень ЄС в контексті конкурентоспроможних зовнішньоекономічних зв'язків. Встановлено, що ЄС активно розвиває торговельні відносини, забезпечуючи економічну інтеграцію нових членів та підтримуючи їхню конкурентоспроможність на глобальному ринку.

Виявлено та охарактеризовано проблемні питання, такі як корупція, недостатня реформа судової системи, та інші, які виникають під час приєднання нових країн-

членів до ЄС. Запропоновано шляхи їх вирішення, включаючи інституційні реформи, посилення боротьби з корупцією та зміцнення демократичних інститутів.

Обґрунтовано роль стратегічних комунікацій у процесі формування нового світового порядку в контексті розширення ЄС. Показано, що регулярні саміти, офіційні візити та політичні заяви є ключовими елементами, що сприяють зміцненню відносин між ЄС та країнами-кандидатами, а також підтримці їхніх реформаторських зусиль.

Нами надано пропозиції щодо формування нової безпекової моделі світового порядку в контексті розширення ЄС. Висновки включають необхідність посилення співпраці у сфері безпеки, розробки спільних стратегій для протидії глобальним загрозам та підтримки стабільності на європейському континенті. Розширення ЄС розглядається як ключовий фактор у створенні стабільного, безпечного та процвітаючого міжнародного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 р. № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> (дата звернення: __.05.2024).
2. Про схвалення рекомендації Ради асоціації між Україною та ЄС про імплементацію Порядку денного асоціації між Україною та ЄС: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 березня 2015 р. № 207-р.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207-2015-%D1%80> (дата звернення: __.05.2024).

3. Руда В.В. Поява та розвиток зовнішньополітичного виміру ЄС: домаастріхтський період. *Європейські історичні студії*. 2017. №7. С. 6-16.
4. Копійка В.В. Теоретичний та практичний виміри розширення європейського союзу: автореф. дис. на здобуття докт. політ. наук: 23.00.04. Київ, 2004. 24 с.
5. Дудкевич В.Ю. Євроінтеграційний дискурс політологічних досліджень в Україні. *Регіональні студії*. 2021. № 25. С. 104–109.
6. Smith M.E. Europe's Foreign and Security Policy. The Institutionalization of Cooperation. Cambridge, New York: Cambridge University Press, 2004. 291 p.
7. Руда В.В. Динаміка розвитку Спільної зовнішньої політики та політики безпеки країн ЄС після 1991 р. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія: Історія*. 2009. № 104 (91). С. 153-159.
8. Cameron F. An Introduction to European Foreign Policy. London, New York, 2007. 255 p..
9. Grant Ch. Strength in numbers Europe's foreign and defence policy. London: Centre for European Reform, Report, 06 September 1996. 59 p.
10. A More Coherent and Effective European Foreign Policy? A Federal Trust Report. London, 2009. 43 p. .
11. Стрельцова О. В. Європейське право як багатовимірний феномен: підходи до розуміння і визначення поняття. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2011. № 7. С. 72-80
12. Заяць Н. В. Місце європейського права в системі міжнародного права. *Міжнародний конгрес європейського права: зб. наук. праць*. Одеса: Фенікс, 2017. С. 232-235.
13. Тарасов О. В. Суб'єкт міжнародного права: проблеми сучасної теорії: монографія. Харків: Право, 2014. 512 с.
14. Опришко В. Право Європейського Союзу та його сутність. *Правове регулювання економіки: зб. наук, праць. КНЕУ*. 2002. Вип. 3. С. 3-12..

15. Bart Van Vooren. *EU External Relations Law and the European Neighborhood Policy: A Paradigm for Coherence* / Van Vooren Bart. – Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge, 2012. 356 p.
16. Rachel Frid. *The Relations Between the EC and International Organizations: Legal Theory and Practice*. The Hague: Martinus Nijhoff Publishers. 1995. 426 p.
17. Євроінтеграційний портал: Офіційний вебресурс. URL: <https://euua.kmu.gov.ua/platforma-gromadyanskogo-suspilstva> (дата звернення: __.05.2024).
18. Соснін О. В., Воронкова В. Г., Постол О. Є. *Сучасні міжнародні системи та глобальний розвиток (соціально-політичні, соціально-економічні, соціально-антропологічні виміри)* : навч. посіб. Київ, 2015. 554 с.
19. Артёмов І. *Український вимір європейської та євроатлантичної інтеграції*: навч. посіб. Вид. 1, част. 1. Ужгород. 2008. 332 с. .
20. Wallace H. *The UK: 40 Years of EU Membership*. *Journal of Contemporary European Research*. 2012. Volume 8. Issue 4. p. 546-552.
21. Флюр О. М. *Інтеграція України у світовий інформаційний простір* : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук: 23.00.04. Київ, 2004. 18 с.
22. Трубіна М. В. *Теоретико-прикладні аспекти адаптації законодавства України до законодавства Європейських співтовариств*. *Економіка, фінанси, право*. 2011. № 4. С. 36-39.
23. *Інтеграція до ЄС: стан, особливості, виклики*. Центр Разумкова. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_sektor_eu_ukr.pdf (дата звернення: __.05.2024)
24. Terzev, V., Petkov, M., & Krastev, D. (2018). *Sources of European Union law*. *Proceedings of SOCIOINT 2018 - 5th International Conference on Education, Social Sciences and Humanities, 2-4 July 2018- Dubai, U.A.E*, pp. 511-516.
25. *Єдиний європейський акт. Угода від 17.02.1986 р. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_028#Text (дата звернення: __.05.2024)

26. Communication from the commission to the european Parliament, the council, the european economic and social Committee and the committee of the regions. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/com_2023_690%20communication%20on%20eu%20enlargement%20policy_and_annex.pdf(дата звернення: __05.2024)
27. Ukraine, Moldova, and Georgia have their European prospects confirmed. What does it mean for migration policies? URL: <https://www.icmpd.org/blog/2022/ukraine-moldova-and-georgia-have-their-european-prospects-confirmed.-what-does-it-mean-for-migration-policies> (дата звернення: __05.2024)
28. Eastern Europe Joins the Western Balkans: A New Start for the EU's Enlargement Policy? URL: <https://www.gmfus.org/news/eastern-europe-joins-western-balkans-new-start-eus-enlargement-policy> (дата звернення: __05.2024)
29. Тарнавська І.О. Специфіка висвітлення євроінтеграційних процесів в Україні. *Communications and Communicative Technologies*. 2019. № 19. С. 70–75.
30. Brzozowski, A. (2019) European Defence Fund agreed amid ethics concerns. Euractiv. URL: <https://www.euractiv.com/section/defence-and-security/news/european-defence-fund-agreed-amid-ethics-concerns/> (дата звернення: __05.2024)
31. Csernaton, R. (2021). The EU's Defense Ambitions: Understanding the Emergence of a European Defense Technological and Industrial Complex. Carnegie Europe. URL: <https://carnegieeurope.eu/2021/12/06/eu-s-defense-ambitions-understanding-emergence-of-european-defense-technological-and-industrial-complex-pub-85884> (дата звернення: __05.2024)
32. EU enlargement: prospects and challenges URL: <https://www.socialeurope.eu/eu-enlargement-prospects-and-challenges> (дата звернення: __05.2024)
33. Lehne, S. (2022). Making EU Foreign Policy Fit for a Geopolitical World. Carnegie Europe. URL: <https://carnegieeurope.eu/2022/04/14/making-eu-foreign-policy-fit-for-geopolitical-world-pub-86886> (дата звернення: __05.2024)

34. Terpan, F. (2016). Soft Law in the European Union – The changing nature of EU Law. *European Law Journal*, 21(1), 68-96.
35. Ukraine's possible EU accession and its consequences. URL: <https://www.swp-berlin.org/en/publication/ukraines-possible-eu-accession-and-its-consequences> (дата звернення: __05.2024)
36. Tackling disinformation: information on the work of the eeas strategic communication division and its task forces URL: https://www.eeas.europa.eu/countering-disinformation/tackling-disinformation-information-work-eeas-strategic-communication-division-and-its-task-forces_und_en?s=2803(дата звернення: __05.2024)
37. Wiener A. *European Integration Theory*. Oxford : Oxford University Press, 2019. 360 p.
38. The EU and the Western Balkans: towards a common future. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-and-western-balkans-towards-common-future_en (дата звернення: __05.2024)
39. National Cyber Power Index 2020. Belfer Center for Science and International Affairs Harvard Kennedy School. URL: https://www.belfercenter.org/sites/default/files/2020-09/NCPI_2020.pdf (дата звернення: __05.2024)
40. Securing Europe's place in a new world order ERT Vision Paper 2024-2029 URL: <https://ert.eu/wp-content/uploads/2023/10/ERT-Vision-Paper-2024-2029-Full-version-2.pdf> (дата звернення: __05.2024)
41. The Digital Europe Programme. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/digital-programme> (дата звернення: __05.2024)
42. Category: Computing and electronics. URL: https://ethw.org/Category:Computing_and_electronics?gad_source=1&gclid=CjwKCAjwI4yyBhAgEiwADSEjeLoOHvapf5kupMv25rSO3lnq1_98fzxhE3xm8UEB14SHcVTywLabpxoCNssQAvD_BwE (дата звернення: __05.2024)

43. Body of European Regulators for Electronic Communications. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/body-european-regulators-electronic-communications> (дата звернення: __05.2024)
44. М.М. Гнатюк. Безпека та інтеграція: європейський досвід побудови проекту миру: монографія. Київ: Національний університет «Києво-Могилянська академія». 2020. 242 с.